

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1907. Andra Kammaren. N:o 33

Onsdagen den 10 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll hållet vid sammanträde med herr talmannen i Riksdagens Andra Kammare och de kammarens ledamöter, hvilka valts att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning, den 9 april 1907.

Anmälde, att amanuensen *P. Widegren*, hvilken vid innevarande riksdags början anstälts såsom notarie hos kammaren, den 5 i denna månad afsagt sig notariebefattningen.

I anledning häraf beslöto herrar deputerade nu att till *notarie* befordra kanslisten hos kammaren, fil. kandidaten *I. Arnoldsson* och att till *kanslist* i Arnoldssons ställe antaga e. o. hofrättsnotarien *S. Norrman*.

Det skulle här antecknas, att revisorn *F. Blom* enligt förordnande uppehållet den vakanta notariebefattningen under tiden från och med den 5 till och med den 8 innevarande april.

In fidem
Herman Palmgren.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *G. W. Roos* aflämnade Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående förhöjning af pensionsbeloppen från folkskollärarnas änke- och pupillkassa.

Den kungl. propositionen bordlades.

§ 3.

Föredrogos hvar för sig de på kammarens bord hvilande motionerna; och hänvisades därvid:

Andra Kammarens Prot. 1907. N:o 33.

herr *J. R. Kjelléns* motioner, n:is 228 och 229, till statsutskottet;

herr *O. Olssons* i See motion, n:o 230, till lagutskottet;

herr *F. E. Neess* motion, n:o 231, till bevillningsutskottet; samt

herr *K. A. Staaffs* motioner, n:is 232, 233, 234, 235 och 236, till Riksdagens särskilda utskott n:o 1.

§ 4.

Vidare föredrogos, men blefvo åter bordlagda konstitutionsutskottets utlåtande n:o 3 och Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 15.

§ 5.

Härefter föredrogs Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts memorial, n:o 16, i anledning af herr *S. Nordströms* motion, n:o 26, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående fraktsatserna för transport af järnmalm å järnvägen Luleå—Riksgränsen m. m.

Utskottets anhållan bifölls; och beslöt kammaren att öfverlämna motionen till statsutskottet.

§ 6.

Om oäkta barns och deras mödrars rättsliga ställning.

Efter föredragning af lagutskottets utlåtande n:o 31, i anledning af väckta motioner i fråga om utom äktenskapet födda barns och deras mödrars rättsliga ställning, begärdes ordet af

Herr *Pehrsson* i Österby, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Jag är naturligtvis synnerligen tacksam för det sätt, hvarpå lagutskottet har behandlat den motion, som jag inlämnat och som nu ligger före.

Emellertid har här till mig framlämnats, under anhållan om att den vid detta tillfälle skulle uppläsas, en resolution, fattad vid ett större möte under en af de närmast föregående dagarna. Utan att här inlåta mig på eller taga någon som helst ställning till de ytterligare önskemål, som däri blifvit uttalade, utöfver hvad jag i min motion framställt, ber jag att få begagna tillfället att föredraga densamma. Den lyder med ingress och allt på följande sätt: »Kvinnornas diskussionsklubb i Stockholm, samlad till möte den 5 april 1907, höll under ordförandeskap af doktor *Ada Nilsson* en diskussion, som inleddes af doktor *Karolina Widerström*, angående utom äktenskapet födda barns och deras mödrars rättsliga ställning. Och fattades därvid följande resolution:

Kvinnornas diskussionsklubb ber få uttala sitt tack till herrar

Fahlbeck och Pehrsson för deras vid innevarande års riksdag väckta motioner rörande utom äktenskapet födda barns och deras mödrars rättsliga ställning, hvilka motioner så kraftigt föra rättvisans och humanitetens talan, genom de däri framhållna krafven på effektiva bestämmelser angående faderns försörjningsplikt.

Om oäkta barns och deras mödrars rättsliga ställning.
(Forts.)

Dock vill diskussionsklubben framhålla följande:

En särskild person, man eller kvinna, bör i hvarje fall utses med lagligt åliggande att bevaka moderns och barnets rätt gentemot fadern. Däremot bör särskild förmyndare icke utses i annat fall än att modern är uppenbart olämplig därtill. Barn födda såväl utom som inom äktenskapet böra otvifvelaktigt skyddas mot vanvård, äfven af föräldrar, men att ange lösaktighet som särskild grund till barnets skiljande från modern kunde ge anledning till alltför stort godtycke vid lagens tillämpning.

Angående bestämmelsen, att barnet bör uppfostras i moderns lefnadsställning, bör af framtida lagstiftning klart och tydligt framgå, att därmed icke afses tvång, utan endast fastställande af ett minimum i fråga om försörjningskostnad, men att dessutom, såsom äfven framhållits i herrar Fahlbecks och Pehrssons motion, afseende bör tagas till faderns förmögenhetsvillkor.

Som ytterligare önskemål för vidare lagstiftning i dessa frågor vill diskussionsklubben framhålla:

Lika arfsrätt för inom och utom äktenskapet födda barn äfven efter fadern, såvida faderskapet fastställts under faderns lifstid.

Barnet bör ha rätt att bära faderns namn.

Diskussionsklubben får slutligen uttala som sin åsikt att, om en kommitté kommer att af Kungl. Maj:t tillsättas för utredning af de förslag, som äro framställda i herrar Fahlbecks och Pehrssons motioner, äfven kvinnor böra insättas i denna kommitté.

För styrelsen för Kvinnornas diskussionsklubb

Ada Nilsson
Ordförande.

Mathilda Staël von Holstein.
Sekreterare.

Sedan jag skref min motion, har kommit före en sak, som jag ber att här få fästa uppmärksamheten vid, då jag nu fått ordet, den nämligen att bestämmelserna för allmänna barnhuset också böra bringas i närmaste öfverensstämmelse med de förslag, som af mig blifvit framställda, eller rättare sagdt med de bestämmelser som kunna komma att framläggas.

Jag skall be att få fästa uppmärksamheten särskildt på en sak.

Uti reglementet för barnhuset är nämligen för intagning af barn den *enda* bestämmelsen föreskrifven, att den som lämnar barnet — om den personens rätt att förfoga öfver barnet frågas icke — skall betala 600 kronor och förete dopattest, och dopattest

Om oäkta
barns och de-
ras mödrars
rättsliga ställ-
ning.
(Forts.)

kan hvilken svensk man eller kvinna som helst utfå. Däraf kan uppkomma det ganska egendomliga förhållandet — hvilket också är bestyrkt af ett fall, som just nu föreligger, men ännu icke blifvit utredt — att en man, som icke står i något som helst juridiskt förhållande till barnet — han kan ju vara barnets fader utan att erkänna det — kan tillsammans med den barnmorska, åt hvars vård barnet varit lämnadt, köpa in barnet på barnhuset *utan moderns medgifvande*, och sedan, när modern kommer — hon som dock har erkänt sig vara moder till barnet — då har hon ingen som helst rätt till ett sådant barn. Det är just ett sådant fall, som föreligger här. En stackars fattig kvinna har 2 å 3 år kämpat för att få ut ett barn, som hon erkänt såsom sitt, men den person, som löst in barnet och hvilken, som sagdt, icke stod i något som helst juridiskt förhållande till barnet, har behållit inlösningssedeln, och modern är helt och hållet afstängd från all rätt till barnet. Detta bör man naturligtvis lägga märke till vid en lagstiftning i detta hänseende. Jag har velat påpeka detta för att denna synpunkt må tagas i tillbörligt beaktande, då denna fråga, såsom jag hoppas, kommer att öfverlämnas till vidare utredning. Jag ber endast att få tillägga, att jag hoppas, att denna sak icke måtte drunkna i långvariga utredningar, utan — så viktig som den verkligen är — snart återigen måtte framkomma till kammaren i form af ett bestämdt lagförslag. Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till lagutskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 7.

Om ändring i gällande bestämmelser rörande elektriska anläggningar. Till afgörande förelåg vidare lagutskottets utlåtande n:o 32, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 1, 2 och 3 §§ i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

Genom en den 8 sistlidne februari dagtecknad proposition, hvilken af båda kamrarna blifvit till lagutskottet öfverlämnadt, hade Kungl. Maj:t under åberopande af propositionen bilagda, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll föreslagit Riksdagen att antaga vid propositionen fogadt förslag till lag angående ändrad lydelse af 1, 2 och 3 §§ i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

Utskottet hemställde, att Riksdagen, under förklarande att ifrågavarande proposition icke kunnat i oförändradt skick godkännas, måtte, i anledning af propositionen, för sin del antaga

ett vid utlåtandet fogadt förslag till lag angående ändrad lydelse af 1, 2 och 3 §§ i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

Om ändring i gällande bestämmelser rörande elektriska anläggningar.
(Forts.)

1 §.

Utskottets förslag godkändes.

För 2 § hade Kungl. Maj:t föreslagit denna lydelse:

Vill någon utföra elektrisk anläggning, där största effektiva spänningen öfverstiger tvåhundra femtio volt, räknadt, om jordledning användes, mellan en ledning och jorden och i annat fall mellan två ledningar, söke Konungens tillstånd till företaget; dock vare sådant tillstånd ej erforderligt, där anläggningen till hela sin sträckning förlägges inom byggnad eller inhägnad gård eller under jordytan, ej heller där anläggning, som icke berör allmän väg eller allmän farled, utföres på egen mark eller på mark, som af enskild man, menighet eller inrättning afstås eller upplåtes utan att tillämpning af 1 § ifrågasättes, samt antingen afståndet från ledning, som skall framdragas ofvan jordytan, till boningshus eller annan vid gård uppförd byggnad eller tomtplats eller trädgård öfverstiger tjugu meter eller, om dylik ledning skall framgå på mindre afstånd än nu är sagdt, ägaren sådant medgifvit.

Skall inom område, för hvilket byggnadsstadgan för rikets städer icke äger tillämpning, ledning framdragas ofvan jordytan på mindre afstånd än tjugu meter från byggnad, som ofvan nämnts, eller tomtplats eller trädgård, må, där ej anläggningen skall utföras inom inhägnadt järnvägsområde, tillstånd till anläggningen icke mot bestridande af byggnadens, tomtplatsens eller trädgårdens ägare meddelas, utan så är, att annan sträckning för ledningen visas ej kunna utan synnerlig olägenhet användas.

Tillstånd, hvarom i denna paragraf sägs, må af Konungen meddelas endast för viss tid, ej öfverstigande fyrtio år. Meddelas det sökta tillståndet, föreskrifver Konungen, under förbehåll af enskild rätt, på hvilket sätt och under hvilka villkor anläggningen må utföras och nyttjas.

Hvar, som utan Konungens tillstånd eller i strid emot de vid meddelande af tillstånd gifna föreskrifter nyttjar anläggning, som i denna paragraf afses, straffes med böter från och med tjugufem till och med ett tusen kronor, där ej å öfverträdelsen straff är i allmänna strafflagen utsatt.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts förslag måtte godkännas med den ändring, att de i första stycket förekommande orden »eller på mark, som af enskild man, menighet eller inrättning af-

Om ändring i stås eller upplåtes utan att tillämpning af 1 § ifrågasättes», uteslöttes.

gällande bestämmelser rörande elektriska anläggningar.
(Forts.)

Sedan utskottets förslag blifvit uppläst, lämnades på begäran ordet till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Albert Pettersson, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Utskottet har i denna paragraf uteslutit några ord, som återfinnas i det kungl. förslaget, nämligen orden: »eller på mark, som af enskild man, menighet eller inrättning afstås eller upplåtes, utan att tillämpning af 1 § ifrågasättes — — —».

Kungl. Maj:ts förslag i denna del har afsett att tillmötesgå en från den elektriska industriens målsmän uttalad önskan, som Kungl. Maj:t funnit grundad på ett verkligt behof och ansett kunna efterkommas, utan att därigenom intrång göres i det inflytande öfver de elektriska ledningarna, som staten hittills haft och rätteligen bör ha.

Den lättnad, som i nu ifrågavarande hänseende skulle beredas industrien, består däri, att distributionsledningarna, — d. v. s. sådana ledningar, som från den elektriska hufvudledningen föra ut strömmen i orterna till de särskilda konsumenterna — böra vara fria från koncessionsplikt. Att koncessionstvånget för närvarande verkligen är rätt betungande, framgår vid en blick på förslaget § 3, som angifver de formaliteter, som skola iakttagas, och de sakägare, som skola höras, innan koncession kan beviljas. Det har sagts mig, att i regel sex månaders tid åtgår att få koncession beviljad, och att minsta tiden, inom hvilken en sådan har kommit till stånd, varit tre månader. Det är uppenbart, att en sådan tidsutdräkt kan blifva till afsevärd olägenhet såväl för kraftledningens ägare som för en abonnent, som vill hafva elektrisk kraft åt sig inledd.

Utskottet hänvisar, för att afhjälpa denna olägenhet, först därtill att koncession på distributionsledningarna kan sökas på samma gång som på hufvudledningen. Detta är dock i regeln icke möjligt. Vid utförandet af elektriska kraftledningar går numera vanligen så till att först bygges hufvudledningen; därefter tillkomma på olika ställen ledningarna till abonnenterna i den mån dessa anmäla sig. Ofta måste för hvarje abonnent byggas en särskild distributionsledning, och hvarje sådan är koncessionspliktig. Att på förhand beräkna dessa, då koncessionen på hufvudledningen sökes, är naturligtvis sällan möjligt.

Men utskottet har äfven anvisat en annan utväg, den nämligen att för distributionsledningen, då den skiljer sig från hufvudledningen, transponera ned strömmen till lågspänd ström, hvarigenom grenledningen blir fri från koncessionstvånget. Det har emellertid från kompetent håll sagts mig, att detta i regel icke är möjligt. Förhållandet är nämligen, att dylik nedtransponerad ström icke

med fördel kan ledas synnerligen långt, knappast öfver 1 kilometer. Skall en sådan ledning sträckas längre, måste, för att icke kraftförlusten skall blifva för stor, den koppartråd, som leder den lågspända strömmen, göras så grof, att det ekonomiskt taget blir omöjligt.

Om ändring i gällande bestämmelser rörande elektriska anläggningar.
(Forts.)

Det finnes äfven ett annat skäl, som talar mot detta arrangemang, det nämligen att den apparat, hvarmed en högspänd ström transformeras ner till en lågspänd sådan, behöfver ständig tillsyn och för sådant ändamål bör vara placerad så nära konsumentens hemvist som möjligt. Det är då klart, att, om apparaten sättes vid hufvudledningen där grenledningen går ut, så finnes i regel icke tillfälle för abonnenten att utöfva denna tillsyn, åtminstone icke på samma sätt, som om apparaten befunne sig i närheten af hans bostad. Det enda ekonomiskt riktiga är, att den högspända strömmen föres fram så nära som möjligt intill det ställe, där energien slutligen tillgodogöres.

På senare tider hafva här i Sverige utförts flera stora kraftledningar, som hafva till ändamål att på en längre sträcka å olika ställen tillhandahålla elektrisk energi. För dessa anläggningar är det gifvetvis af stor vikt att icke hvar gång en distributionsledning skall utföras blifva betungade med allt för stora omgångar och formaliteter. Jag kan såsom exempel på sådana ledningar nämna kraftledningarna från Trollhättan, Sydsvenska kraftaktiebolagets långa ledningar samt de ledningar, som utgå från Gullspång.

Om af hvad jag nu sagt framgår, att för den elektriska industrien ett behof verkligen föreligger att få distributionsledningarna koncessionsfria, så blir nästa fråga den, om Kungl. Maj:ts föreliggande förslag har tillgodosett detta, och *endast* detta, eller om förslaget, sådant det blifvit affattadt, går längre än nödigt varit och brutit mot de principer, på hvilka koncessionsplikten för elektriska ledningar är byggd. Det förefaller mig, som om utskottet antagit något sådant och ansett, att Kungl. Maj:ts förslag har större räckvidd än som afsetts. För min del tror jag dock icke, att så är förhållandet, och jag skall nu be att få angifva skälen härför.

Principerna för koncessionstvånget äro, såsom utskottet själfv angifvit, två. Den första är de högspända ledningarnas allmänfarlighet. Ur denna synpunkt finnes numera ingen anledning att underkasta distributionsledningarna koncessionstvång, äfven om de föra högspänd ström. I § 3 af lagen angående elektriska anläggningar af den 31 december 1902 äro nämligen sådana bestämmelser meddelade, att högspända ledningar, ehvad de äro koncessionspliktiga eller icke, skola anmälans hos Konungens befallningshafvande, som har att uti säkerhetskänseende utöfva tillsyn öfver dem. Och de högspända ledningarna äro, efter hvad det sagts mig, sådana, att de alltid underkastas inspektion af de myndigheter, som hafva med detta att göra.

Om ändring i
gällande
bestämmelser
rörande elek-
triska anlägg-
ningar.
(Forts.)

Den andra princip, som ligger till grund för koncessions-
tvånget, är statens nationalekonomiska intresse, den berättigade
fordran, som staten har att efter viss tids förlopp kunna öfva
inflytande på begagnandet och användandet af elektriska anlägg-
ningar. Ur denna synpunkt har utskottet tvekat att förorda Kungl.
Maj:ts förslag. Men statens intresse gäller naturligtvis allenast
hufvudledningarna, och dessa kunna, såsom också i motiven till
Kungl. Maj:ts förslag framhålles, i vårt land icke gärna komma
till stånd utan att beröra allmän väg eller vattendrag eller farled
eller någon kronodomän. Och så snart något sådant sker, blifva
de underkastade koncessionstvånget. Det har från sakkunnigt håll
för mig upplysts, att, enligt hvad erfarenheten hittills visat, endast
ytterst få ledningar och dessa af mycket ringa utsträckning finnas,
som icke korsa antingen allmän väg eller annan trafikled eller
kronans mark. Att få dylika korta ledningar koncessionspliktiga
lär icke vara af något intresse för staten. För att få någon nytta
af längre ledningar måste de föras fram till bebyggda trakter; de
komma då nödvändigt i beröring med sådana fastigheter eller leder,
som jag nyss nämnt. I Norrland — utskottet har särskildt hän-
visat till denna landsdel — måste de längre ledningarna korsa
kronoparker eller någon kungsådra och blifva på denna grund kon-
cessionspliktiga. Det är nämligen så, att, då upplåtelse sker från
kronans mark, såsom villkor för upplåtelsen alltid stadgas erhål-
landet af koncession.

I parentes vill jag här göra en anmärkning, föranledd af några
yttranden i utskottets motivering. I Kungl. Maj:ts proposition
förekommer ett tillägg till gällande lag, hvilket tillägg äfven upp-
tagits i utskottets förslag § 2, då där talas om »anläggning, som
icke berör allmän väg eller allmän farled». Detta har tillkommit
uteslutande för tydlighets skull och i syfte att göra den mening,
som redan förut fanns i paragrafen, fullt klar. Det måste nämli-
gen vara så, att så snart anläggningen berör allmän väg eller all-
män farled, kan den icke sägas uteslutande framgå inom eget eller
af annan enskild upplåtet område. Tillägget innefattar således
ingen nyhet; principen om koncessionsplikt är upprätthållen sådan
den förut fanns i paragrafen angifven och är ingalunda i tillämp-
ningen gjord beroende af någon tillfällighet. Ur rent principiell
synpunkt lär det icke kunna förnekas, att anläggning som tillä-
tes på egen mark ock bör medgifvas på annans mark, då anläg-
garen därtill förvärfvat civilrättslig befogenhet. Jag tror därför,
att Kungl. Maj:ts förslag om ifrågasvarande lättnad i koncessions-
tvånget, sådant detta förslag formulerats i den kungl. propositionen,
i tillämpningen icke skulle komma andra ledningar till godo än
kortare distributionsledningarna och att det således icke för vidare
än hvad man velat.

Utskottet har emellertid ifrågasatt ett annat sätt att lösa pro-
blemet och förordat en uttrycklig undantagsbestämmelse i den rikt-

ning som åsyftas. Mot ett sådant sätt att lösa frågan har jag intet att erinra. Finner man detta bättre, så går äfven det.

Man kan då stadga exempelvis, *antingen* att koncessionstvång icke föreligger, då ledningen har endast mindre längd, exempelvis 3—4 kilometer, *eller* också att koncessionstvånget icke afser biledning, som från en redan koncessionerad hufvudledning för utkraften till abonnenter.

Om ändring i gällande bestämmelser rörande elektriska anläggningar.
(Forts.)

Jag har med detta velat uttala, att det synes mig önskvärdt, om redan nu en bestämmelse i ifrågavarande hänseende kunde komma med i lagen. Behovet däraf är så stort, att i annan händelse frågan uppenbarligen snart åter kommer upp, och då blir det endast att ånyo förelägga Riksdagen ett förslag till ändring i denna lag.

Vidare anförde:

Herr Camitz: I anslutning till hvad herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet nyss yttrat ber jag att få yrka, att lagförslaget återremitteras till lagutskottet, på det att utskottet måtte vidtaga sådan förändring i förslaget, att s. k. distributionsledningar undantagas från koncessionstvång, då de framdragas öfver annans godvilligt upplåtna mark.

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Den elektriska kraften är af ytterst stor betydelse för vårt land, och den kommer gifvetvis att år för år bli af ännu större betydelse. Med full insikt härom har regeringen nu också framlagt en proposition, som går ut på att meddela en hel mängd lättnader för den elektriska kraftens användande. Lagutskottet har äfven ställt sig välvilligt mot detta förslag och förordat antagandet af alla dessa lättnader med undantag af en enda, nämligen den som herr statsrådet nyss berörde. Utskottet har icke velat, att man från koncessionsplikt skall undantaga ledningar, som gå öfver mark, som af enskild man, menighet eller inrättning afstås eller upplåtes frivilligt. Utskottet har nämligen tänkt sig det, att om man skulle gifva ett sådant generellt medgifvande, så skulle däraf kunna uppstå vissa olägenheter. Riksdagen har förut hållit på, att man i många fall bör bibehålla koncessionsplikten för att skydda det statsekonomiska intresset, och ansett, att koncession bör beviljas endast på viss tid, för att man, därest på grund af nya samhällsbehof sådant visar sig erforderligt, må kunna diktera nya villkor, så snart koncessions-tiden utlupit, och således på ett tillfredsställande sätt må kunna reglera åtskilliga viktiga allmänna intressen. Om man nu antager det kungl. förslaget i denna del, så skulle däraf kunna följa, att denna Riksdagens önskan blefve ganska mycket satt å sido. Ty däraf skulle blifva en följd, att öfverenskommelser träffades i ännu högre grad, än nu är fallet, så att expropriationsförfarandet icke

Om ändring i
gällande
bestämmelser
rörande elek-
triska anlägg-
ningar.
(Forts).

komme till användning. Och då skulle kunna inträffa att ledningar, som voro ganska betydande, skulle undandragas från koncessionsplikt, blott de icke träffade allmän väg eller allmän farled. Och i Norrland särskildt skulle det mycket ofta hända, att dylika ledningar icke träffade vare sig allmän väg eller allmän farled. Utskottet har därför icke ansett sig kunna nu utan vidare utredning gå in på att släppa efter äfven detta villkor.

När utskottet ställt sig på denna ståndpunkt, har utskottet ingalunda förbisett, att därigenom kunna inträffa olägenheter för distributionsledningar. Ty det finnes en mängd distributionsledningar, hvilkas anläggning nog skulle kunna kräfva ett enklare tillvägagångssätt. Hade utskottet haft tillräcklig sakkunskap och tillräcklig tid för att i detta afseende omarbete förslaget, tror jag nog, att utskottet skulle, i stället för att utesluta denna punkt, hafva kunnat komma med en något förändrad stilisering. Emellertid är denna fråga enligt min uppfattning af den beskaffenhet, att den bör tagas under noggrant öfvervägande. Det skulle icke skada, om, då nu likväl åtskilliga lättnader beviljats elektriska anläggningar, man med denna ytterligare lättnad låte anstå till nästa riksdag. Då skulle, såsom utskottet anvisar, en undantagsbestämmelse kunna meddelas i den riktning, som herr statsrådet nyss förordade.

Herr statsrådet yttrade också, att han icke hade något att erinra mot att en sådan lättnad inkomme i lagen i form af en undantagsbestämmelse. Att nu på rak arm utarbete ett förslag i denna riktning, har utskottet icke trott sig om. Men jag föreställer mig, att om lagen antages, sådan utskottet föreslagit densamma, och man sålunda beviljar alla öfriga lättnader, men låter med denna lättnad anstå till nästa riksdag, skall frågan bäst lösas på det sättet, att man då från regeringen får en proposition, som går ut på att meddela de ytterligare lättnader, som anses erforderliga för distributionsledningar. Och jag föreställer mig, att denna fråga då kan lösas på ett lyckligt sätt, och att man hellre bör taga ett uppskof i denna fråga på ett år än att förhastas och möjligen lämna åtskilliga ledningar utan koncessionskyldighet, hvilka verkligen skulle behöfva vara underkastade koncessionstvång.

Jag får därför, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr Zetterstrand instämde herrar *Nilson* i Örebro och *Forsberg*.

Öfverläggningen var härmed slutad. I öfverensstämmelse med de därunder gjorda yrkandena gaf herr talmannen proposition dels på godkännande af utskottets förslag till lydelse af förevarande paragraf, dels ock på återremitterande af förslaget i denna del till utskottet, och förklarade herr talmannen sig anse den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering

likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen denna voteringsproposition:

Den som vill, att kammaren godkänner lagutskottets förslag till 2 § i ifrågavarande lag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren återremitterat förslaget i denna del till utskottet.

Voteringen utföll med 100 ja, men 111 nej; och hade kammaren alltså visat förslaget uti ifrågavarande del åter till utskottet.

3 §, *ingressen och rubriken.*

Godkändes.

Utskottets hemställan förklarades besvarad genom de af kammaren fattade, här ofvan omförmälda besluten.

§ 8.

Lagutskottets utlåtande n:o 33, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående reglering af hofrätternas jurisdiktionsområden, föredrogs härefter; och yttrade därvid

Om reglering af hofrätternas jurisdiktionsområden.

Herr Johansson i Jönköping: Herr talman, mina herrar! I den motion, som lagutskottet i det föreliggande utlåtandet har afstyrkt, har jag tillåtit mig hemställa om en skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om att, i den pågående utredningen angående inrättandet af en ny hofrätt för Norrland, Kungl. Maj:t måtte taga under öfvervägande jämväl frågan om en reglering på visst sätt af hofrätternas jurisdiktionsområde. Lagutskottet har afstyrkt denna motion, och jag anser mig icke säga för mycket, om jag påstår, att detta skett på synnerligen magra skäl. I själfva verket förhåller det sig så, att allt hvad lagutskottet i saken har anfört, pekar mot ett bifall till motionen såsom det riktiga beslutet för Riksdagen.

Utskottet börjar sin motivering med att påpeka, att redan år 1884 nya lagberedningen i ett betänkande angående svenska rättegångsväsendets ombildning uttalade, att en förändring rörande rikets indelning i hofrättsområden syntes i hög grad praktisk, lämplig och gagnelig, samt att särskild uppmärksamhet härvid borde ägnas de

*Om reglering
af hofrätternas
jurisdiktions-
områden.
(Forts.)*

norrländska länen. Detta skedde redan år 1884, alltså för 23 år sedan. Under den tid, som sedan dess förflutit, har detta behof, som förefanns i hög grad redan år 1884, ytterligare ökats, och ställningen är för närvarande sådan, att vi ha tre hofrätter, af hvilka den största omfattar åtta och den minsta två divisioner, och därtill kommer, att den största hofrätten har till sitt område bland annat de glesast befolkade trakterna af landet, i det hela ej mindre än fyra femtedelar af hela ytvidden, under det att den minsta hofrätten ligger i en af de tätast bebyggda trakterna af vårt land. Det vore reson i en sådan indelning, om den minsta hofrätten låge i den glesast befolkade delen af landet, men nu är ju förhållandet alldeles tvärtom. Ja, insikten är allmän om att den närvarande ställningen i detta afseende är sådan, att den icke länge kan bibehållas. Men lagutskottet nöjer sig ändock med att säga, det Kungl. Maj:t får sköta om saken samt taga initiativet. Nu har ju emellertid Kungl. Maj:t haft 23 år på sig för att taga initiativ, och hvad har under tiden blifvit gjordt? Jo, Kungl. Maj:t har handlat på det sätt, att åtgärder vidtagits, hvarigenom ställningen blifvit ännu mera afvita än den var år 1884. Den största hofrätten, nämligen Svea hofrätt, har blifvit ökad till storleken med två nya divisioner, i stället för att en reglering, sådan som den nu föreslagna, borde kommit till stånd för utjämnande af förhållandena.

Hvad har Kungl. Maj:t i närvarande stund för tanke i saken? Det få vi veta i årets statsverksproposition, där det genom justitieministern uttryckligen säges, att Kungl. Maj:t icke ämnar föreslå någon förbättring i detta afseende, förrän Riksdagen beviljar en lönerreglering för hofrätternas ledamöter. Vi skola alltså ha den gamla historien igen, som vi haft beträffande de allmänna läroverken, med lönefrågan till tumskruf på Riksdagen, för att man skall få fram en reform, där en sådan behöfs. Så här uttalar sig justitieministern i statsverkspropositionen: »Det afgörande skälet mot att nu söka genomföra anordningen är för mig det, att, innan hofrättsledamöternas aflöning blifvit så reglerad, att de, hvad nu ej kan sägas, i ekonomiskt hänseende kunna intaga en tillräckligt oberoende ställning, inrättandet af en hofrätt för Norrland ej synes mig tillrädligt.»

Det förefaller, som om Riksdagen genom Kungl. Maj:ts åtgärder under de förflutna 23 åren och genom hvad som uttalats i årets statsverksproposition borde ha fått tillräckligt klart för sig hvad vi från Kungl. Maj:t i detta afseende ha att vänta. Jag kan under sådana förhållanden icke finna annat än att lagutskottets sätt att behandla denna viktiga sak är ytterst lättvindigt. Jag har nu visst klart för mig, att jag icke i sakens nuvarande läge kan vinna någonting gentemot lagutskottets enhälligt afgifna, fastän synnerligen klen motiverade utlåtande. Jag skall därför nöja mig med att inlägga en gensaga mot att detta ärende blifvit

behandladt på ett sådant sätt. Men att de synpunkter, jag här velat framföra, till slut dock skola göra sig gällande, det är min lifliga förvisning.

*Om reglering
af hofrätternas
jurisdiktions-
områden.
(Forts.)*

Herr Ljunggren: Herr talman, mina herrar! Man kan icke neka sig den reflexionen, att den ärade motionären har låtit sig ledas af lokalpatriotism beträffande denna motion. Om jag också skulle tillåta mig samma motiv, så vågar jag yttra några ord till förmån för den skånska hofrätten, hvars säte är Kristianstad. Nu har motionären i sitt anförande sagt, att den minsta hofrätten är förlagd till den bördigaste delen af landet och i den del, där den tätaste befolkningen finnes, under det den största, Svea hofrätt, bland annat omfattar ett område, som tillhör de glesast befolkade i landet. Mig synes just motionärens ordande om detta tyda på att den minsta hofrätten, som ligger i den bördigaste och tätast bebyggda landsändan, borde göras till den största, och det är sannolikt den rätta konsekvensen af hans yttrande. Så här uttalar sig lagutskottet: »Vid öfvervägande af denna fråga torde Kungl. Maj:t icke underlåta att taga under ompröfning andra med denna i samband stående ämnen och därvid jämväl här förevarande eller lämpligheten att bibehålla det nuvarande antalet af hofrätternas jurisdiktionsområden.»

Mig förefaller det nu, som om Kungl. Maj:t då gärna borde kunna taga under öfvervägande, huruvida icke, med bibehållande af antalet *tre* hofrätter, den ena bör vara förlagd till hufvudstaden och den andra i Norrland, samt att den tredje bör förblifva i Skåne, och i så fall torde mitt samhälle kunna bevaras som säte för densamma, hvilket det ju sedan åtskilliga årtionden har varit. Jag tillåter mig yrka bifall till lagutskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Därnäst i ordningen förelåg till afgörande lagutskottets utlåtande n:o 34, i anledning af väckt motion om ändring i vissa delar af rättegångsbalken m. m.

*Om ändring
i vissa delar
af rättegångs-
balken.*

I anledning af en utaf herr *C. Olsson* i Viken inom Andra Kammarerna afgifven motion, n:o 103, hemställde lagutskottet, att Riksdagen måtte för sin del antaga i utskottets utlåtande intagna förslag till

- 1:o lag om ändring i vissa delar af rättegångsbalken;
- 2:o lag om ändrad lydelse af 5 kap. 1 § ärfdabalken;
- 3:o lag om ändring i 14 kap. jordabalken;

Om ändring
i vissa delar
af rättegångs-
balken.
(Forts.)

- 4:o) lag om ändring i förordningen den 4 maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar;
5:o) lag om ändrad lydelse af 49 § utsökningslagen; samt
6:o) lag om ändrad lydelse af 4 och 6 §§ i lagen den 6 mars 1899 om handräckning åt utländsk domstol.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet af

Herr Olsson i Viken, som yttrade: Herr talman! Efter samråd med enskilda medlemmar af kammaren tillåter jag mig beträffande föredragnings sättet hemställa, att först måtte föredragas förslaget om ändrad lydelse af 23 kap. 2 § rättegångsbalken, angående utvidgning af häradsnämnds doms rätt, samt att därvid diskussionen må få röra sig om förslaget i dess helhet, och vidare att, sedan därom fattats beslut, det måtte bestämmas om föredragnings sättet för utlåtandet i öfrigt.

Denna hemställan blef af kammaren bifallen.

För 23 kap. 2 § rättegångsbalken hade utskottet föreslagit följande lydelse:

När dom å häradsting fällas skall, underrätte häradshöfding nämnden om saken och de skäl däri äro, så ock hvad lag i ty fall säger. Äro af nämnd minst tre fjärdedelar från häradshöfding skiljaktiga och om en mening ense; gälle den mening, och svare de, som därom sig förenat, för dom sin. Eljest stånde vid det, som häradshöfding rättvist pröfvar.

Efter föredragning af paragrafen begärdes ordet af

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Albert Petersson, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Jag ber att med afseende på det föreliggande förslaget få framställa en anmärkning, som jag anser mig böra göra, därför att en af Kungl. Maj:t framlagd proposition beröres af förslaget. I det lagutskottets utlåtande, som här föreligger, föreslås den ändring af 30 kap. 4 § rättegångsbalken, att i paragrafen sådan den nu lyder skulle inskjutas orden »eller fyllnadsed». Emellertid har Kungl. Maj:t aflåtit en proposition till Riksdagen angående ändring af nämnda kapitel, och där har man, för att bereda rum för andra lagstadganden, sammanlagt den nuvarande 4 § med 3 § till en ny 3 §, hvarefter 4 § i det kungl. förslaget fått helt annan lydelse än nu och kommit att afse andra ämnen, som afhandlas senare i det kapitlet. Nu är det väl ostridigt, att ifall denna fjärde paragraf i utskottets förslag skulle antagas af Riksdagen, kan därefter ifrån Riksdagens sida

icke någon annan behandling komma förutnämnda Kungl. Maj:ts proposition till del än ett rent afslag. Och detta inskränker sig då icke till allenast nämnda paragraf, utan torde den kungl. propositionens öde i dess helhet därmed vara afgjortd.

*Om ändring
i vissa delar
af rättegångs-
balken.
(Forts.)*

I sammanhang härmed vill jag äfven påpeka en annan paragraf i det föreliggande lagförslaget, nämligen 31 kap. 8 §. Denna talar om åklagares befogenhet att söka resning, och utskottet formulerar i sitt förslag bestämmelserna om åklagares rätt härutinnan efter mönstret af hans åtalsrätt, sådan denna nu är bestämd i 30 kap. 7 § rättegångsbalken. Men denna sistnämnda paragraf är i den kungl. propositionen föreslagen att erhålla en väsentligen ändrad lydelse i syfte att inskränka åklagares och delvis äfven målsägandes rätt att fullfölja talan. Om den principen bör följas, att rätten att söka resning skall öfverensstämma med rätten att fullfölja talan, så föreställer jag mig, att äfven 31 kap. 8 § borde undergå någon omarbetning i öfverensstämmelse med det beslut, som kan blifva fattadt i anledning af Kungl. Maj:ts förutnämnda proposition. Jag har med detta endast velat fästa uppmärksamheten på de förhållanden, som jag nu berört.

Vidare anförde:

Herr Zetterstrand: Lagutskottet har ingalunda förbisett hvad herr statsrådet nu har velat anmärka, men förhållandet är det, att man måst i det förevarande lagförslaget upptaga 30 kap. 4 § liksom äfven 31 kap. 8 §, på sätt som skett, och detta af den anledningen, att den proposition, som gäller 30 kap. rättegångsbalken, ännu icke är af Riksdagen antagen och man icke kunde låta detta ärende ligga i afvaktan på, att detta andra förslag skulle här komma före och eventuellt antagas. Man har nu emellertid tänkt sig, att när dessa paragrafer, 30 kap. 4 § och 31 kap. 8 §, föredragas, skulle det framställas yrkande om återremiss på desamma, så att de sedan skulle få ligga, till dess att Riksdagen fattat sitt beslut beträffande Kungl. Maj:ts proposition angående ändring af 30 kap. rättegångsbalken, då man finge se, huru man skulle förfara med dem och hvilken stilisering de slutligen skulle få.

Herr Martin: Herr talman, mina herrar! Vid studium af det här föreliggande förslaget och den därtill fogade reservationen kommer man till den uppfattningen, att beträffande 23 kap. 2 § respektive meningar fortfarande liksom förut skilja sig åt angående den betydelse som häradsnämnden bör ha. Från den ena sidan framhålles alltjämt, att villkoret för en lagstiftning om friare bevispröfning bör vara fordran på utsträckning af häradsnämndens befogenhet. För min personliga del hyser jag icke några större betänkligheter mot en sådan utsträckning som den här ifrågasatta, då det synes mig som om den i realiteten betyder ganska

Om ändring
i vissa delar
af rättegångs-
balken.
(Forts.)

litet. Men för så vidt därmed en förbättring uti lagstiftningen om bevispröfning förhindras, kan jag icke annat än för min del anse ett sådant villkor därför vara fullständigt obefogadt.

Det gäller å ena sidan att genom en lagändring fastställa hvad allmän praxis och allmän uppfattning redan ha bestämt såsom rättesnöre. Det har alltmera — det konstateras ju i motiveringen till lagförslaget och det vet enhver som känner till rättskipningen — blifvit alldeles klart för våra domstolar, att de gamla bevisningsreglerna icke kunna och icke vidare behöfva följas. Hvad är det då fråga om att här göra? Jo, endast att genom en lagändring fastslå, hvad denna allmänna praxis och denna allmänna uppfattning funnit nödvändigt, nämligen att *icke tillämpa* nu gällande lag i fråga om bevispröfning. Det är alldeles gifvet, att ett bibehållande af en lagstiftning, som sålunda i praktiken är öfvergifven och icke tillämpas, icke har några skäl för sig, och att ett dylikt bibehållande icke allenast icke är gagneligt, utan äfven direkt skadligt, då det dels i vissa fall kan verka förvirrande, dels ock bidrager till att så att säga skapa förakt för positiv rätt, ty kan den positiva rätten lämnas å sido i det ena fallet, kan den det också i det andra.

Den andra delen af denna fråga, nämligen den om nämndens sammansättning, är ju en ren domstolsorganisationsfråga; den sammanhänger till hela sin organiska natur med sammansättningen af våra domstolar och med vår processuella rätt. Ingen kan väl gärna påstå, att en så beskaffad utsträckt befogenhet för nämnden, som den här ifrågasatta, skulle på något sätt garantera tillämpningen af den fria bevispröfningen i den riktningen, att den icke skulle kunna missbrukas. Jag tror, att när man så strängt fasthåller vid denna förändring i bestämmelserna om nämndens betydelse, har man ensidigt fäst sig vid de s. k. stora brottmålen, i synnerhet häktningsbeslut och dömandet i svårare brottmål på indicier och andra dylika mera ömtåliga frågor. Men den fria bevispröfningen måste komma till tillämpning dagligdags i nästan hvar enda rättstvist, mindre likaväl som större. Jag frågar nu: är nämndens nuvarande sammansättning eller rättare det sätt, hvarpå nämnden fungerar, exempelvis i domsagorna med sammanslagna tingslag, där nämndens ledamöter tagas kanske vid det ena tillfället från ett tingslag och vid ett annat tillfälle från ett annat tingslag — är det sådant, att man kan anse, att nämnden kan följa bevisningen i de alldagligen förekommande målen? Jag anser därför, att hvad man åsyftar med denna förändring icke har den sakliga innebörd, som man väntar, och då, såsom jag redan sagt, denna reform af nämnden sammanhänger med en rättegångsreform och förutsätter en koncentrerung af rättegångsförhandlingarna samt ett deltagande i dem på ett annat sätt med mycket mera lif från nämndens eller lekmanneelementens sida i de rättsliga förhandlingarna, än hvad nu är eller kan vara fallet, har

man enligt min tanke på ett synnerligen olyckligt sätt kommit att sammankoppla dessa frågor med hvarandra. Att uppehålla en lagstiftning, som åsyftar fastställelse af allmän praxis och uppfattning, och att sålunda få till stånd en lag, som endast innebär en förklaring till våra domare att de *få* handla som de handla —, och att upphäfva en lag som ingen efterlefver, det är å ena sidan frågan, och å andra sidan är frågan den, huruvida man skall införa i vårt rättegångsväsen ett ökad inflytande åt lekmannelementen. Låt vara att detta senare är berättigadt, men det har dock icke på denna plats att göra och jag kan icke finna annat än att Första Kammarens uppfattning är mera konsekvent, då den icke vill sammanbinda dessa saker med hvarandra. Jag vågar därför hemställa till Andra Kammaren, att den icke måtte genom fasthållande af denna paragraf såsom villkor för antagande af lagförslaget i öfrigt förhindra tillkomsten af den väl behöfliga nya lagen.

För min del vill jag icke göra något yrkande, men förbehåller mig att till äfventyrs göra det framdeles. Jag har emellertid redan nu velat fästa uppmärksamheten på det oberättigade i den sammankoppling af dessa frågor, som jag ser framskynta i utskotts-
betänkandet.

Herr Olsson i Viken: Herr talman! Då jag efter genomläsningen af detta betänkande såg, att förstakammarledamöterna inom utskottet enhälligt reserverat sig mot den ökning af nämndens befogenhet, som jag föreslagit i min motion och hvarför Andra Kammaren flera gånger uttalat sig i sammanhang med frågan om införandet i vår lagstiftning af en friare bevispröfning, så slog det mig, huru naiv jag varit, som för ett ögonblick kunde tro, att Första Kammaren omsider skulle böja sig för ett upprepadt häfdande från Andra Kammarens sida af ett folkligt reformkraf. Det är så långt ifrån, att denna Andra Kammarens senast 1903, om jag minns rätt, enhälligt uttalade mening imponerat på förstakammarhalfvan inom utskottet, att det tvärtom bland reservanterna finnes en, som 1903 i Första Kammaren talade *för* just detta samma förslag, som han nu — förmodligen för den kära öfverhusfredens skull — förenat sig med sina kamrater i att fördöma. Och han talade så bra, att jag icke kan neka mig nöjet att använda ett af de argument, som han sålunda satt i min hand. Så här lydte en passus i hans anförande:

»Det har påståtts, att nämnden ej skulle besitta de kvalifikationer eller förutsättningar, som krädes för uppbärandet af dess nya maktställning. Men om man för sig klagör den verkliga innebörden af den fria bevispröfningen, att den mindre innefattar en uppgift för den tekniskt bildade juristen än för lifserfarenheten och det allmänna sunda omdömet, så torde särskildt med hänsyn

Om ändring
i vissa delar
af rättegångs-
balken.
(Forts.)

till den höga ståndpunkt, hvarpå folkbildningen i vårt land nu befinner sig, med fog kunna ifrågasättas, om nämnda påstående är berättigadt.*

Den ärade förstakammarledamoten synes mig här ådagalägga icke blott grundlösheten af den farhågan, att denna utsträckning af nämndens befogenhet skulle kunna vara förenad med någon som helst risk, utan äfven nyttan af denna utsträckning. Ty nog får man väl medgifva, att våra nämndemän i allmänhet just med hänsyn till dessa egenskaper, hvarpå hufvudvikten sålunda ligger, lifserfarenhet och sundt omdöme, äro öfverlägsna de unga, knappast mer än teoretiskt skolade män, åt hvilka man så ofta anförtror domaremaktens utöfning. Jag vill påminna herrarna om den uppgift, som jag lämnat i min motion och som jag för öfrigt hämtat från herr Åkerlund, att exempelvis 1903 af de 522 ordinarie tingen inom Svea hofrätts domsagor 225 förrättades af ordinarie och 297 af tillförordnade, hvilkas medelålder uppgått till 28 år och som, efter att i medeltal 14 månader hafva varit inskrifna som notarier i hofrätten, ansågos kompetenta för det viktiga domarekallet. Under sådana förhållanden tror jag, som sagdt, att man icke löper någon risk genom den föreslagna utsträckningen af nämndens befogenhet, men väl att det kan vara förenadt med risk att åt den unge oerfarne domaren anförtro den friare bevispröfningen utan denna utsträckning af nämndens befogenhet. Så gärna jag därför skulle vilja hafva dessa lagar, som kostat ett så tråget arbete och som skulle fylla ett verkligt trängande behof i vår lagstiftning, så anser jag dock icke tillrädligt att antaga dem utan att äfven antaga en förändring i 23 kap. 2 § rättegångsbalken. Så viktigt det, för att taga bara ett exempel, är att få bestämmelser om editionsplikten, så att handlingar må blifva tillgängliga, som äro af vikt för sanningens uppdagande, så noga måste vakas öfver att icke härvidlag en oerfaren domares ungdomliga hetsighet hoppar öfver skacklorna in på privatlifvets fridlysta område. Och af hvilken vikt är icke *människokänedom*, särskildt för ett rättvist utmätande af straff i brottmal, och människokänedom inhämtas icke ur juridiska föreläsningar, utan ur lifvet. Man har ju redan i princip beaktat denna synpunkt, som jag nu förfäktar, genom den nu gällande bestämmelsen, att en enhällig nämnd kan öfverrösta domaren; hvarför då icke något utsträcka denna nämndens befogenhet, när friare spelrum lämnas åt domstolen vid bevispröfningen i akt och mening att det sunda bondförståndet och icke bara lagparagrafer må komma till sin rätt? Det enda verkliga sakskal jag hört framdragas mot denna ändring af 23 kap. 2 § rättegångsbalken är, att nämndemännens antal i vissa genom sammanslagning bildade tingslag skulle vara så stort, att de måste skifta om att sitta i rätten och att det därför för nämndemännen måste komma att saknas tillfälle att tillräckligt sätta sig in i målen. Men för det första gäller ju detta äfven om den *enhälliga* nämnden, och för

det andra åligger det ju domaren att för nämnden relatera målens gång och hvad lagen i ty fall säger, och för det tredje beslöt ju Riksdagen att i skrifvelse till Kungl. Maj:t den 3 maj 1901 anhålla, att till det normala antalet 12 få inskränka nämndemännens antal i dylika domsagor. För ett par dagar sedan framställde en domare här i kammaren till mig den betänkligheten mot ökning af nämndens befogenhet, att det skulle visat sig svårt på sina ställen att få kompetenta personer att åtaga sig den i de flesta fall oaflynade nämndemanssysslan. Men dylika fall måtte då vara skäpligen sällsynta; såvidt min kunskap sträcker sig, är det ju kommunernas anseddaste och mest betrodde män, som bekläda nämndemansskapet, och skulle verkligen saknad af ersättning någon gång vara till hinders härvidlag, så erinra sig herrarna nog Riksdagens skrifvelse till Kungl. Maj:t den 20 maj 1903, däri Riksdagen som sin åsikt uttalar, att för vissa närmare angifna förrättningar skäplig ersättning borde utgå till nämndemän.

Herr talman, jag skall be att få yrka bifall till den nu föredragna punkten.

Häruti instämde herrar *Ericsson* i *Alberga* och *Berglund*.

Herr Persson i *Tällberg*: Herr talman! Beträffande nämndens befogenhet inom rätten anhåller jag att till alla delar få instämma med den siste ärade talaren. Hvad förslaget i sin helhet beträffar, anser jag detsamma i och för sig vara af behovet så påkalladt, att tillräckliga skäl tala för ett bifall till detsamma. Och kunde vi därtill förhindra hvad justitieministern i sitt anförande yttrade, nämligen att få genomfördt Kungl. Maj:ts förslag till ändring af 30 kapitlet rättegångsbalken, så skulle vi sannernligen hafva gjort allmänheten en dubbel tjänst. Det är också därför, som jag hoppas, att denna kammare kommer att besluta i den riktning, som skulle kunna öfva inflytande på behandlingen af nämnda lagförslag. Jag vill också hoppas, att denna kammare ändå icke måtte låta sig förledas till att icke antaga det nu förevarande förslaget oförändradt och att kammaren icke måtte ägna någon den ringaste annan omsorg om huru det kommer att gå med Kungl. Maj:ts förslag rörande 30 kapitlet rättegångsbalken, än att göra allt hvad göras kan för att få död på det förslaget.

Jag har endast velat säga detta, därför att jag icke anser mig vara berättigad att nu upptaga till diskussion det obilliga förslag, som innefattas i den omnämnda propositionen. Det blir tids nog att tala om den saken, då den förekommer; och jag hoppas också, att då få tillfälle att gifva rent besked rörande min tanke om ett sådant reaktionärt och mot de mindre bemedlade i allmänhet så ohemult förslag som detsamma är.

Herr *Anderson* i *Hasselbol* instämde häruti.

*Om ändring
i vissa delar
af rättegångs-
balken.
(Forts.)*

Om ändring
i vissa delar
af rättegångs-
balken.
(Forts.)

Herr Warburg: Herr talman, mina herrar! Då jag begärt ordet i denna fråga, så har det egentligen skett därför, att jag med ett par ord ville påpeka, att sammanhanget mellan frågan om den fria bevispröfningen och om utsträckning af nämndens rätt att, som det brukar kallas, »öfverrösta domaren» icke är så nytt som en föregående ärad kamrat på stockholmsbänken velat framhålla. För den, som tagit någon kännedom om vår rättshistoria under senaste seklet, framgår det, att frågan om den fria bevispröfningen är, kan man säga, årsbarn med krafvet på ökad myndighet åt nämnden, åtminstone i brottmål. Och detta är näppeligen någon tillfällighet. Frågan om utvidgad bevispröfning och de regler, som man kan säga som tyst lag härvid redan i viss mån iakttagas, äro att föra tillbaka till det stora lagarbete, som utgör en heder för vårt land, och som framlades under förra hälften af förra seklet i lagkommitténs lagförslag. I förslaget till allmän kriminallag af 1832 och därvid bilagda förslag till rättegångsförfarande i brottmål äfvensom i därtill hörande motiven har kommittén närmare utvecklat detta förhållande. Jag vill erinra därom, att de män, som författat detta förslag, män sådana, som Zenius, Richert och Staaff, i detta fall stodo på samma principiella ståndpunkt, som den store engelske tänkaren och rättsläraren Bentham; ty det är från honom som denna teori om den fria bevispröfningen utgått. Jag skall icke uppehålla herrarne med att närmare gå in på denna sak. Men frågan om den fria bevisföringen stod i ganska nära sammanhang med det förslag, som då framlades i afseende å rättegångsförfarandet i brottmål. Och att vi kommit bra litet långt framgår tydligast, om man närmare studerar, hvad den dåvarande kommittén föreslog,

I § 28 af förslaget till rättegångsförfarande i brottmål heter det:

»I underrätt, som af Domare och Nämnd utgöres, hafve enhvar, som i Nämnden sitter, lika röst med Domaren, i fråga om den tilltalade frias eller fällas skall; äro i den fråga stridige meningar och för hvardera lika många röster, vare den mening gällande som friar.» — —

Här är alltså föreslaget att, låt vara i vissa begränsade fall, hvarje medlem af nämnden skulle hafva *lika* rösträtt med domaren.

Och i sina motiv för detta reformförslag yttrade kommittén:

»Kommittén har i afseende på de domstolar, som utgöras af domare och nämnd, trott sig här kunna och böra föreslå en skiljaktighet från det omröstningssätt, som f. n. äger rum och hvilket äfven skulle komma att fortfara i tvistemål. Denna skiljaktighet bestod däri, att man i stället för den kollektiva rösträttighet, nämnden nu utöfvar i alla mål, gifvit hvarje ledamot däraf en individuell röst i brottmål, såvida frågan angår den tilltalades friande eller fällande. Man har funnit denna fråga snarare kunna bedö-

mas efter allmänt sundt människoförstånd än efter klyftiga rätts-teorier . . .»

Naturligtvis väckte detta reformförslag motsägelse; — då liksom nu var man särskildt från universitetsjuridikens sida rädd att utvidga nämndens befogenhet.

Men på de angrepp, som riktades mot förslaget, svarade kommittén genom sin taleman, Richert, följande, som nog äger sin tillämpning än i dag:

»Man synes hysa alltför mycket misstroende till det sunda olärda människoförståndet, om man ej kan föreställa sig en omdömesgåfva utan vidsträckta studier, som vore tillräcklig för afgifvandet af en tillförlitlig röst vid pröfningen af den enkla frågan, om en anklagad skall fällas eller ej, och besynnerligt är, att detta misstroende kan framkastas i ett land, där bondeståndet från urminnes tider utgjort en fjärdedel af nationalrepresentationen och följaktligen ägt en ganska betydlig rösträttighet vid stiftandet af de lagar, efter hvilka alla anklagade skola dömas. — Vid rådhusrätterna i våra städer har den illitterate rådmannen enahanda rösträtt som själfve den litterate borgmästaren, ehuru svårligen torde kunna påstås, att sådana rådmän, åtminstone i de mindre städerna, stå på någon särdeles högre kulturståndpunkt än landsbygdens nämndemän.»

Jag skall icke fortsätta uppläsandet längre. Jag tror, att jag med dessa ställen tillräckligt visat, att i alla fall hos de lagstiftare i gångna tider, som först framställde krafvet på utvidgad bevispröfning, fanns insikt om, att den fria bevispröfningen hade något sammanhang med frågan om utvidgning af nämndens befogenhet.

Jag instämmer i lagutskottets förslag.

Herr Lindhagen: Jag har vid betänkandet fogat en reservation, och jag skall med anledning däraf be att nu få yttra några ord i föreliggande ämne. Det är, såsom herr Martin mycket riktigt anförde, ett beklagligt förhållande med den riksdagshistoria, som rör ifrågavarande lagstiftning. Saken kommer tillbaka år efter år och faller just på detta sammankopplande af nämndens utvidgade befogenhet med själfva den ifrågavarande bevisningslagen.

För min del har jag hittills varit med om detta förslag därför, att jag ansett, att en sådan utvidgad befogenhet för nämnden icke på något sätt är äfventyrlig utan till och med skulle kunna i någon mån höja nämndens intresse och anseende. Men jag har äfven framhållit, att jag för min del anser, att nämnda fråga i denna kammare har fått allt för öfverdrifna proportioner. Den utvidgade befogenhet, som skulle tilläggas nämnden, har enligt min mening icke det sammanhang med bevisningslagen, som man har velat göra gällande.

Det var ur dessa synpunkter, som jag vid 1905 års riksdag

*Om ändring
i vissa delar
af rättegångs-
balken.
(Forts.)*

Om ändring
i vissa delar
af rättegångs-
balken.
(Forts.)

väckte förslag, att man skulle ur bevisningslagen utbryta några uppenbarligen neutrala delar, som vore nödvändiga för rättsskipningen i vårt land. Jag trodde, att man därigenom skulle kunna åtminstone få fram *någoting* af hvad vi behöfde i detta afseende. Men inom denna kammare hade man samma misstro däremot som mot lagen i dess helhet. Man trodde, att det gällde att få in saken på en bakväg utan att utvidga nämndens befogenhet, och så föll äfven det förslaget i denna kammare.

Då herr Olsson i Viken nu återupprepat det förslag, som förut väckts, och då jag inom utskottet fann, att det icke var mycket utsikt att förslaget skulle gå igenom, ansåg jag det vara bäst att äfven nu gå till den af mig år 1905 förordade linjen. Men då äfven på den vägen ej något synes kunna vinnas, gäller att taga i allvarligt öfvervägande, huruvida man, med min uppfattning, verkligen kunde stå till svars, att landet år efter år skulle sakna den bevisningslag, som behöfves, blott för att utvidgad befogenhet för nämnden ej vinnes, hvilket, enligt min bestämda uppfattning, icke hade motsvarande betydelse.

Redan detta tal om att lagen afser införandet af den fria bevispröfningen är ett tal, som, så vidt jag förstår, icke svarar mot det verkliga förhållandet. När lagen först kom fram, innehöll den en paragraf i nämnda syfte, men denna paragraf har blifvit bortstruken och i stället har åter införts den gamla legala bestämmelsen, att två vittnens utsago utgör full bevisning, så att hvad lagförslaget nu innehåller kan sägas icke alls vara någon utvidgning af den fria bevispröfningen. Det innehåller tvärtom ett regelbindande af bevispröfningen i en hel del punkter. Det finnes områden, där de nuvarande bevisreglerna äro så sväfvande, att man är hänvisad till godtycke och därför behöfver bestämdare föreskrifter. Vidare finnes luckor i lagen i det afseendet, att man icke kan begagna sig af vissa bevisningsmedel, hvarför lagen i denna del behöfver kompletteras. Förslaget afser, som sagdt, mera att reglera och binda bevispröfningen än att gifva större frihet åt densamma.

Under sådana förhållanden är det för mig uppenbart att genom denna lag icke i domarens hand lägges det minsta spår af mera maktfullkomlighet än han hade förut. Enligt min uppfattning är det under sådana förhållanden från denna kammars sida ej rätt, att låta rättsskipningen ännu under en lång tid framåt vara i saknad af de ifrågasatta reglerna för bestämmande af skadestånd i visst fall, bevisning genom sakkunnig, skyldighet att inför rätta förete skriftlig handling samt vittnesbevisningen. Å andra sidan måste man dock gifva dem rätt, som anse att frågan om utvidgning af nämndens befogenhet icke kan anses vara en så själfklar sak, att man utan vidare bör inlåta sig därpå utan samband med reglering af domstolsväsendet i sin helhet.

Herr Warburgs exempel afser en helt annan sak. Det af ho-

nom åberopade förslaget afsåg endast att använda nämnden såsom jury i brottmål, som skall afkunna fällande eller friande utslag. Men förslaget gifver visst icke nämndens ledamöter lika rösträtt i alla mål och ärenden. Hvar och en, som själf har en rättssak och frågar sig själf, huruvida han vill ha sin sak afdömd utaf olärda domare eller juridiskt utbildade personer, skulle nog också ställa sig ganska tveksam. Jag vill i sådant hänseende erinra om ett yttrande af den bekante danske politikern Hørup i fråga om förslaget om införande af jury i brottmål i Danmark. »Jag har tänkt mycket noga på saken», läser han ungefärligen sagt, »och för min del kommit till det resultat, att, om jag själf blefve tilltalad, skulle jag hellre vilja blifva dömd af en lagkunnig domstol än vara underkastad en jurys godtycke.» Och därmed hade han fattat sin position till förslaget.

Saken har således sina sidor, och hvilken mening man än har, tycker jag dock att denna kammare borde mer och mer komma till den uppfattning, att vi omsider borde kunna få denna lagstiftning, som i själfva verket icke lämnar den allra minsta ökade makt i domarens hand. Den andra, mycket viktiga frågan om domstolarnas organisation, som dock borde tagas i sammanhang och ses i sin helhet, är en sak för sig.

Jag för min del kan som sagdt icke vidare stå till svars med att sammankoppla dessa frågor och ansluter mig således till herr Martins uppfattning i saken.

Herr Söderberg i Hobborn: Herr talman, mina herrar! Jag vill till en början instämma i det utmärkta anförande, som herr Warburg för en stund sedan hade, och därefter med några ord bemöta de försök, som gjorts att bagatellisera den nu föredragna paragrafen.

Herr Lindhagen ansåg, att man icke genom att fasthålla vid Andra Kammarens förut fattade beslut i denna fråga borde riskera den nu föreslagna lagen om fri bevispröfning. Han tyckte att det vore oriktigt, att vi skulle vara i saknad, som hans ord föllo, af denna lag. Jag tycker att det är egendomligt, att man från vissa håll, i synnerhet från juridiskt håll, söker att gifva denna lag ett så stort och högt värde, men på samma gång icke kan förebbringa några öfvertygande skäl, hvarför man icke kan gå med på att utsträcka nämndens befogenhet något längre än hvad nu är förhållandet. Jag kan icke förstå det där talet om att dessa författningar icke hafva något sammanhang med hvarandra. Det är ju dock så, mina herrar, som herr Warburg nyss sade, att detta kraf på utsträckt befogenhet för nämnden är årsbarn med krafvet på en lag angående fri bevispröfning.

Jag tycker också — jag har gjort mina reflexioner i ämnet — att följande sak är egendomlig: här sitta vi i denna kammare kanske till öfvervägande antal allmogemän; vi äga att pröfva, förändra,

*Om ändring
i vissa delar
af rättegångs-
balken.
(Forts.)*

Om ändring
i vissa delar
af rättegångs-
balken.
(Forts.)

antaga och förkasta lagar och författningar, som framläggas af Kungl. Maj:t och af enskilda motionärer; men när vi samma personer komma ut i bygderna och sitta som ledamöter i häradsrätterna, då betyda vi rakt ingenting, då reduceras vårt förstånd till cirka en tolfedel af ordförandens, oaktadt ordföranden ofta är en ung och mycket oerfaren jurist. När man ställer denna fråga inför det rena allmogeförståndet, så verkar det litet egendomligt, att man från vissa håll ovillkorligt och envist anser, att vi böra gifva med oss, att vi böra släppa vår fordran på detta tillägg till 23 kap. 2 § om utsträckt befogenhet för nämnden.

Herr Martin framkastade här i början af diskussionen en fråga, som, om jag uppfattade honom rätt, lydde sålunda: »Är den nu varande nämnden så sammansatt, att den kan följa en reell bevispröfning?» Jag förstår, att herr Martin därvid tänkte på förhållandena, sådana de te sig på landsbygden efter sammanslagningen af flera tingslag till en domsaga, hvarigenom nämnden växlar undan för undan. Jag får då först erinra därom, att vi i allmänhet i våra bygder på det mest energiska sätt motsatte oss en sådan sammanslagning. Man vann visserligen därigenom åtskilliga fördelar, särskildt den, att målen kunde något hastigare afgöras, då det nu blef flera ting än två om året o. s. v.; men man förlorade, genom att göra dessa tingslag lika stora som domsagorna, den lokal- och personalkänedom, som nämnden förut hade haft. Emellertid är det ju så, som en föregående talare sagt, att det måste åligga domaren att fullt tydligt och klart relatera förhållandena för de nämndemän, som icke hafva deltagit i ett måls föregående handläggning; och jag kan icke finna annat än att vid en doms afkunnande nämnden måste bära sitt ansvar tillika med domaren.

Ja, mina herrar, då jag har tänkt rätt mycket på denna sak, och äfven jämfört våra nuvarande förhållanden med de förhållanden, som rådde på den tiden, då nämndemännen hade mycket större befogenhet än nu, nämligen en röst lika med domaren, så kan jag icke finna annat än att, då man nu står i begrepp att antaga denna lag om fri bevispröfning, denna kammare gör klokt uti att vidhålla sin förut intagna ståndpunkt i frågan.

Jag skall fördenskull, herr talman, be att få yrka bifall till den nu föredragna paragrafen.

I detta anförande instämde herrar *Bromée* i Billsta och *Sundin*.

Herr *Månsson*: Det torde vara öfverflödigt att spilla flera ord på denna fråga, i hvilken tillräckligt med skäl redan blifvit af andra talare anförda; men jag kan icke underlåta att något bemöta vissa tendenser, som tagit sig uttryck i det misstroende-votum, som från stockholmsbanken blifvit uttaladt mot den svenska allmogeklassen.

Jag medger gärna gentemot herr *Martin*, att den nuvarande

sammansättningen af nämnderna i någon mån kan vara sådan, att nämnden ej är fullt lämplig för sitt uppdrag; men hvad är orsaken härtill? Jo, orsaken är den, att sådan nämndemansinstitutionen nu är, det är många landtmän, som draga sig för att sitta i nämnden, i det de anse sig nästan onyttiga på den platsen. Men kan en sådan ändring göras, att nämnden får mera inflytande, så torde därigenom de bästa krafterna kallas fram, hvilka utom ren moral och samvete äfven besitta någon juridisk utbildning.

För öfrigt tillåter jag mig, mina herrar, påstå, att, skall man väga de olika folkklasserna inom vårt land på moralens väg, den svenska bondeklassen kanske är den fullviktigaste, äfven om den till sina yttre konturer ej är vidare voluminös; och jag tror, att dess inflytande skulle verka godt för vårt rättväsendes utveckling.

Jag anhåller, herr talman, att få instämma i yrkandet på bifall till den förevarande paragrafen.

Med herr Månsson förenade sig herr Räf.

Herr Åkerlund: Jag medgifver mycket gärna, att sammanläggningen af flera härad till gemensamma tingslag medfört, att nämndens förmåga att på ett tillfredsställande sätt fylla sitt värf blifvit minskad, men jag ber, å andra sidan, att få erinra därom, att äfven en del unga domare ingalunda kunna anses vuxna sitt kall. Jag är också öfvertygad därom, att om denna lag nu antages, sådan den är föreslagen, detta skall mana regeringen att så snart som möjligt framkomma med förslag till en verklig domstolsreform. Men om vi nu afstå från denna ändring af 23 kap. 2 § i rättegångsbalken, som här föreslagits, och uppgifva vår gamla ståndpunkt i frågan, så hafva vi därmed beträdd en väg, på hvilken vi enligt min uppfattning komma att få uppgifva ännu mycket mera, utan att någonsin hafva säkerhet för att erhålla de af oss önskade förbättringarna af rättegångsväsendet. Detta ger mig anledning, herr talman, att yrka bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Andersson i Helgesta: Herr talman, mina herrar! Det är ej första gången denna fråga är före här i kammaren. Om jag ej missminner mig, framlade regeringen år 1897 ett förslag om ändring i denna lag, och jag kommer ihåg, att det väckte mycket uppseende i synnerhet bland landtmännen och allmogen, att man ämnade taga bort den legala bevispröfningen, hvarpå man förut byggt sitt domslut, och vädja till den fria bevispröfningen, d. v. s. att en domare skulle äga rätt att döma efter hvad han *ansåg* vara riktigt. På ganska kort tid har denna fråga fem gånger förelegat till Riksdagens pröfning och lika många gånger blifvit afslagen, och jag har alltid varit emot denna lagändring, och jag står på samma ståndpunkt ännu i dag, och jag fruktar för att

Om ändring
i vissa delar
af rättegångs-
balken.
(Forts.)

*Om ändring
i vissa delar
af rättegångs-
balken.
(Forts.)*

det kan ligga en fara i att antaga den fria bevispröfningen. Mitt omdöme kan visserligen i detta fall ej gälla mycket inför herrar jurister här i kammaren, men jag skall be att få hänvisa till ett yttrande, som i högsta domstolen år 1897 afgafs öfver statsrådets beslut att lägga fram detta förslag. Då uppträdde ett justitieråd och talade just om följderna af denna lag och påstod, att den lag, som vi redan nu hafva, är bättre än den, som vi skulle få, om vi antog detta förslag. Han talade om orsaken, hvarför förslaget då framkommit — hvarje verkan har ju sin orsak — och hvad var orsaken till att frågan framkommit? Jo, såsom vi också i dag hört, går domarekåren ofta efter en praxis, som utbildat sig vid sidan af lagen, och därför skulle man ändra lagen till öfverensstämmelse med denna praxis. Ty, påstår man, om man ej ändrar lagen i detta stycke, så kan domaren strängt taget ej döma annat än efter vittnen, och sålunda står man rådlös mången gång, då man ej har full bevisning. Jag medgifver, att häri kan ligga en sanning. Men häremot framhöll justitierådet, att vi ju redan enligt 1734 års lag kunna döma efter indicier och liknelser och andra synpunkter, som kunna finnas, och att sålunda denna lag ej blott har en bevisning med vittnen, utan äfven medgifver, att andra saker kunna ligga till grund för ett domslut. Vi äro således ej alldeles utan utvägar i detta fall. Om man vidare läser justitierådets yttrande, så finner man, hurusom han beträffande länder, där man vid det laget hade fri bevispröfning, framhöll, att man ofta i tidningarna fick läsa juridiska skandaler om orättvisa domar, och att personer, som sedan bevisats vara oskyldiga, blifvit dömda till svåra straff och lidanden. När detta yttras af en person med så hög juridisk bildning som ett justitieråd, så får man ej undra på att vi ej anse oss kunna gå med på en sådan lag. För öfrigt hafva vi i domarreglerna den princip uttalad, att man hellre bör fria än fälla, då man står tveksam vid afkunnandet af en dom. Och äfven jag tycker, att det är bättre, att en skyldig frias, än att en oskyldig blir dömd. Och vidare kan man med fog frukta, att, om vi finge den fria bevispröfningen införd och sålunda en ung domare skulle få döma endast efter hvad han ansåge vara rätt, detta skulle i hög grad äfventyra parternas rätt. Men om, såsom denna paragraf innehåller, nämnden erhåller större inflytande på rättens beslut, endast på den grund kan jag vara med om denna lagändring och därför, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets beslut i denna punkt.

Herr Johanson i Mossebo: Herr talman! Jag har icke begärt ordet för annat än att yrka bifall till den föredragna paragrafen, men vill dock i sammanhang därmed, då jag ser, att herr statsrådet och chefen för justiedepartementet är närvarande i kammaren, uttala önskvärdheten af att den af Riksdagen år 1891 på framställning i motion af mig beslutade förändring i häradsnämndens sam-

mansättning och tjänstgöring måtte regleras, så snart sig göra låter i enlighet med den i motionen angifna grund, ty ansågs denna reglering behöflig redan då, blir den så mycket mera nu, då här föreliggande förslag blir upphöjdt till lag. Jag yrkar alltså bifall till förslaget.

*Om ändring
i vissa delar
af rättegångs-
balken.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, blef utskottets förslag af kammaren godkänt.

Lagförslagen i öfrigt.

Ordet begärdes af

Herr Olsson i Viken, som yttrade: Herr talman! Med afseende å föredragningen af återstående delar utaf utlåtandet får jag hemställa:

att utlåtandet föredrages punktvis;

att lagförslagen föredragas paragrafvis;

att, för den händelse utskottets förslag skulle komma att i vissa delar af den ena eller andra kammaren återförvisas, utskottet lämnas öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling i afseende å de paragrafer, hvilka blifvit med eller utan ändring af ena eller andra kammaren godkända, föreslå sådana jämkningar, som af ifrågasatta ändringar i återförvisade delar kunna föränledas.

Därjämte tager jag mig friheten att vidare hemställa:

att, för den händelse de ännu ej behandlade lagförslagen i hufvudsakliga delar af kammaren godkännas, ett dylikt godkännande må anses hafva skett under villkor och förutsättning, att Första Kammaren bifaller utskottets hemställan om ändrad lydelse af 23 kap. 2 § rättegångsbalken, afseende utvidgning af häradsnämnds domsrätt.

Jag får hemställa om särskild proposition på dessa båda yrkanden.

Herr Martin: Herr talman! Såvidt herr Olssons i Viken yrkande i fråga om föredragningssättet — jag kunde ej riktigt höra hans ord från denna plats — innefattar ett så beskaffadt villkor eller förbehåll, att lagen i öfrigt icke skall bifallas, för såvidt ej båda kamrarna förena sig om bifall till utskottets förslag angående 23 kap. 2 § rättegångsbalken, så får jag yrka afslag på ett sådant yrkande i fråga om föredragningssättet.

Herr Jansson i Djursätra: Herr talman, mina herrar! Jag skall be att få på det lifligaste yrka bifall till det af herr Olsson framställda förslaget, och jag för min del tycker i synnerhet det vara af den yttersta vikt för denna kammare, om den skall bibehålla sin gamla uppfattning i denna sak, att vid ett antagande af

Om ändring
i vissa delar
af rättegångs-
balken.
(Forts.)

lagförslaget i denna kammare fästes det bestämda villkor, att äfven Första Kammaren antager den föreslagna ändringen i 23 kap. 2 § rättegångsbalken.

Härmed var öfverläggningen angående föredragningen af återstående delar af utlåtandet afslutad. Herr talmannen förklarade, att han komme att framställa proposition särskildt å den gjorda hemställan beträffande föredragningsättet och särskildt angående det ifrågasatta villkoret för godkännande af lagförslagen i nämnda delar; och blef till en början hvad herr Olsson i Viken hemställt angående föredragningsättet af kammaren godkänt.

I fråga därefter om berörda, af herr Olsson i Viken föreslagna villkor framställde herr talmannen proposition först på bifall till herr Olssons i Viken ifrågavarande förslag och vidare på afslag därå; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Men som votering äskades, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller herr Olssons i Viken ifrågavarande förslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit samma förslag.

Voteringen utvisade 156 ja mot 55 nej, hvadan kammaren således bifallit herr Olssons i Viken ifrågavarande förslag.

Sedan härefter det under *punkten 1:o*) upptagna lagförslaget företagits, yttrade i fråga om 16 kap. 3 § rättegångsbalken

Herr Zetterstrand: Jag skall till en början anhålla att få yrka bifall till den föredragna paragrafen och därefter yttra mig om föredragningsättet. Förhållandet är ju det, att när civillagar skola behandlas, alla paragrafer böra uppläsas. Detta är en regel, som man endast i särskilda undantagsfall bör frångå. Ett sådant undantagsfall föreligger emellertid här. För det första äro dessa lagar alldeles lika med dem, som Riksdagen förut antagit, och för det andra och viktigaste har vid antagandet af dessa lagförslag fogats ett villkor, som alldeles säkert icke kommer att inträda. Under sådana omständigheter förefaller det mig, att en uppläsning af

paragraferna är meningslösa. Och jag tar mig därför friheten hemställa, att endast paragrafernas nummer måtte angifvas.

Vidare anfördes ej. Paragrafen godkändes, hvarefter kammaren på därom gjord proposition biföll herr Zetterstrands hemställan beträffande uppläsning af paragraferna.

16 kap. 4 och 9 §§; 17 kap.; 25 kap. samt 30 kap. 1 §.

Godkändes.

Härefter föredrogs 30 kap. 4 §; och yttrade därvid

Herr Zetterstrand: Herr talman! Af rent formella skäl tillåter jag mig hemställa, att denna paragraf måtte återförvisas till utskottet.

Vidare anfördes ej. Paragrafen visades åter till utskottet.

31 kap. 1—7 §§.

Godkändes.

31 kap. 8 § föredrogs häruppå; och yttrade därvid

Herr Zetterstrand: På samma formella skäl tillåter jag mig hemställa, att äfven denna paragraf måtte återförvisas.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt att visa paragrafen åter till utskottet.

Slutstadgandena; lagförslagets ingress och rubrik.

Godkändes.

De under punkterna 2:o)—6:o) upptagna lagförslagen.

Godkändes.

Utskottets hemställan förklarades besvarad genom kammarens här ofvan antecknade beslut.

§ 10.

Vidare förelåg till afgörande bevillningsutskottets betänkande *Förslag till ny n:o 13, i anledning af dels Kungl. Maj:ts propositioner, n:is 47 bevillningsför- och 48, med förslag till ny förordning angående bevillning af fast ordning m. m.*

Förslag till ny egendom samt af inkomst äfvensom till ny förordning om inkomst-bevillningsför-skatt, dels ock med föranledande af propositionen n:o 47 väckta ordning m. m. motioner.
(Forts.)

I två särskilda, till Riksdagen aflättna propositioner, n:is 47 och 48, hade Kungl. Maj:t under återopande af utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 15 nästlidne februari föreslagit Riksdagen, i förstnämnda proposition att antaga vid propositionen fogadt förslag till ny förordning angående bevilning af fast egendom samt af inkomst jämte instruktion för taxeringsmyndigheterna, äfvensom i propositionen n:o 48 att till upptagande i riksstaten för år 1908 åtaga sig en särskild bevilning af 6,750,000 kronor under namn af inkomstskatt, att på grund af taxering år 1908 utgå enligt ett samma proposition bilagdt förslag till ny förordning om inkomstskatt.

Jämlikt 40 § riksdagsordningen hade bevillningsutskottet afgifvit utlåtande öfver ej mindre omförmälda propositioner än äfven följande i anledning af propositionen n:o 47 inom Andra Kammararen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nämligen: n:o 186, af herr *C. G. Johansson* i Aflösa, n:o 188, af herr *E. A. Lindblad* med instämmande i motionens syfte af fem af kammarens öfriga ledamöter, n:o 190, af herr *O. Olsson* i See likaledes med instämmande i motionens syfte af fem af kammarens öfriga ledamöter, n:o 191, af herr *J. Åkesson*, n:o 192, af herr *O. W. Redelius*, n:o 193, af herr *P. Pehrsson* i Österby, n:o 199, af herr *S. H. Kvarnzelius* jämte två andra af kammarens ledamöter, och n:o 200, af herr *E. A. Lindblad* jämte tre andra af kammarens ledamöter.

Utskottet hemställde:

1:o att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande förslag till förordning angående bevilning af fast egendom samt af inkomst icke kunnat oförändradt bifallas, måtte antaga samma förslag med de ändringar och tillägg, ett vid betänkandet fogadt författningsförslag utvisade;

2:o att herr *Lindblads* motion, II: 188, om skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan om nytt förslag till bevillningsförordning, som utan ändring af uppbördstiden eller af nuvarande taxeringsmyndigheters antal och sammansättning medgäfve, att beskattningen af kapital och arbete måtte utgå för det löpande året och i görligaste måtto finge beräknas efter föregående års inkomst, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

3:o att de i betänkandet behandlade motionerna

- a) II: 186 af herr *Johansson* i Aflösa,
- b) II: 190 » » *Olsson* i See,
- c) II: 191 » » *Åkesson*,

- d) II: 192 af herr *Redelius*
 e) II: 193 » » *Pehrsson* i Österby,
 f) II: 199 » » *Kvarnzelius* m. fl. och
 g) II: 200 » » *Lindblad* m. fl.

*Forslag till ny
 bevillningsför-
 ordning m. m.
 (Forts.)*

måtte anses besvarade genom hvad utskottet under 1:o) hemställt;

4:o) att Riksdagen ville anhålla, det Kungl. Maj:t måtte i sammanhang med ny bevillningsförordning utfärda därtill hörande formulär till taxeringslängder; och

5:o) att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande förslag till förordning om inkomstskatt icke kunnat oförändradt bifallas, måtte antaga samma förslag med de ändringar och tillägg, ett vid betänkandet fogadt författningsförslag utvisade.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, be-
 gärdes ordet af

Herr Bergström, som yttrade: Herr talman! Beträffande föredragningen af bevillningsutskottets betänkande n:o 13, tillåter jag mig hemställa, att kammaren ville besluta,

att betänkandet måtte punktvis företagas till afgörande samt 1 och 5 punkterna sålunda, att de däri afsedda författningsförslagen nämligen bevillningsförordningen jämte därtill hörande instruktion för taxeringsmyndigheterna samt inkomstskatteförordningen jämte de särskilda anvisningarna för ledning vid inkomstskattetaxeringen först föredragas paragrafvis i nummerföljd, och, där så erfordras, momentvis med rubriken sist samt därefter utskottets i punkten gjorda hemställan;

att likväl 12 § b) i bevillningsförordningen samt 3 § af instruktionen för taxeringsmyndigheterna föredragas sålunda, att först behandlas frågan om beskattning af inkomst af bankrörelse, därefter beskattning af järnvägsbolags inkomst, vidare kanalbolags inkomst och sist inkomst af elektrisk ledning och vattenledning;

att vid föredragning af 1 § bevillningsförordningen öfverläggningen måtte få omfatta såväl denna förordning som förordningen om inkomstskatt i deras helhet;

att, därest en eller annan del af författningsförslagen återremitteras till bevillningsutskottet, detta må äga befogenhet att äfven föreslå de ändringar i ej återremitterade delar, som kunna äga sammanhang med eller anses vara en följd af återremissen;

att beträffande dels paragrafernas nummerbeteckning dels ock de under särskilda rubriker förekommande hänvisningar till olika paragrafer i författningarna, bevillningsutskottet må äga att, sedan de föreslagna författningarnas text af Riksdagen slutligen pröfvats, vidtaga de jämkningar och rättelser, som kunna föräntas af Riksdagens beslut; samt

Förslag till ny beviltningsförordning m. m. att af förslagens text ej må behöfva uppläsas andra delar än sådana, beträffande hvilka uppläsning begäres.
(Forts.)

Hvad herr Bergström sålunda hemställt bifölls af kammaren.

I enlighet härmed företogs till en början det i *punkten 1:o*) afsedda förslaget till förordning angående bevilning af fast egendom samt af inkomst.

Efter föredragning af 1 § lämnades på begäran ordet till

Herr Sandén, som yttrade: Herr talman! Som bekant afser den skattereform, som här ifrågasättes, hvarken införande af nya eller ökade skatter och ej heller att åstadkomma skattelindringar i vidsträcktare omfattning än sådana hittills varit medgifna. Detta oaktadt kommer reformen helt visst att tilldraga sig en allmänare uppmärksamhet, när densamma är förknippad med rätt afsevärda ändringar såväl i afseende å beskattningsformerna som beträffande tiden för skatteuppbörden. I ett hänseende tror jag emellertid, att denna reform skall mottagas med allmän tillfredsställelse och erkännande gifvas, att en verklig förbättring åstadkommits. Jag syftar på den förändring i afseende å beskattningsåret för inkomstbevilningen, som i detta förslag ifrågasättes. Såsom förhållandena hittills varit, hafva en del inkomster beskattats för det löpande året, eller rättare vid taxeringen har i vissa fall det löpande årets inkomster beräknats, i andra åter det näst föregående årets, och detta har, såsom bekant, vid många tillfällen vållat oreda och svårigheter. Härutinnan skulle nu en större likformighet komma till stånd. Äfven i ett annat hänseende tror jag, att det föreliggande förslaget skall, om icke hälsas med större tillfredsställelse, dock utan fruktan kunna antagas. Jag menar i fråga om den förändring af den hittillsvarande organisationen af taxeringsmyndigheterna, som skulle ligga däri, att beviltningsberedningen och taxeringsnämnden skulle sammanslås till en beskattningsmyndighet. Hvad särskildt städerna beträffar, kan gifvetvis där en sådan sammanslagning utan någon som helst olägenhet äga rum. Det ställer sig möjligen något annorlunda med afseende på landsbygden. Där kan det vara af betydelse, att hafva två olika taxeringsinstanser i orten, och herr Lindblad har äfven i den af honom afgifna motionen framhållit fördelarna däraf. Jag tror dock, att om ordförandena i de nya taxeringsnämnderna, mer än beviltningsberedningarnas ordförande gjort det, lägga sig viun om att inom sitt distrikt åstadkomma en taxering likformig med den, som kan vara rådande inom angränsande områden, så skall äfven på landsbygden denna förenkling i taxeringsinstanserna, beviltningsberedningens och taxeringsnämndens sammanslagning, kunna försiggå utan någon olägenhet. I hvarje fall anser jag icke, att säkerheten för en god taxe-

ring med nödvändighet behöfver därigenom äfventyras. Det gifves för öfrigt ett ytterligare skäl att icke befara något sådant. Enligt Kungl. Maj:ts af utskottet godkända förslag är det nämligen beredt landskamrerarne tillfälle att för granskning af afgifna taxeringsuppgifter, af de hos taxeringsnämnden upprättade längderna och af de hos pröfningsnämnden anförda besvären erhålla ledighet från öfriga tjänstegöromål under den tid af ungefär en och en half månad, som förflyter från det taxeringshandlingarna från härads-skrifvare och magistrater inkommit och tills pröfningsnämndens sammanträden afslutats. Härigenom bli dessa tjänstemän i tillfälle att mera omsorgsfullt granska den taxering, som företagits i orterna, och härvid kan jämförelse anställas mellan olika taxeringsdistrikt för vinnande af rättelse och utjämning hos pröfningsnämnden, i händelse förhållandena sådant påkalla. För öfrigt nödvändiggöres en förminskning af taxeringsinstansernas antal om man, som det kungliga förslaget förutsätter, vill förlägga uppborlden till samma år, hvarunder taxeringen äger rum.

*Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)*

Härmed är jag inne på det tredje hufvudmomentet i den skatte-reform, hvarom här är fråga. Uppbördstiden är, som vi veta, nu förlagd till de första månaderna af året näst efter det, då taxeringen ägt rum. Enligt det föreliggande förslaget åter skulle upp-bördstiden tillbakaflyttas och uppborlden hållas under tiden 1 no- vember—15 december det år, då taxeringen verkställles. Detta med- för emellertid den alldeles bestämda olägenheten, att arbetet hos häradsskrifvarne sammantränges till utförande på så kort tid, att man verkligen kan allvarligen ifrågasätta, huruvida det under vissa tider af året skall vara dem möjligt att fullgöra det arbete, som är dem ålagdt. Jag vill härvid nämna, att, såsom jag antar kam- marens samtliga ledamöter ha sig bekant, häradsskrifvarne i dagarne haft ett sammanträde i Stockholm för att öfverlägga i denna fråga och att de därvid enats om ett uttalande, som varit kungjordt i aftontidningarna i går och morgontidningarna i dag. I detta ut- talande yttras stora bekymmer för huru det skall bli dem möjligt att på de tillmätta tiderna fullgöra dem åliggande arbete. Jag skall icke fullständigt gå igenom hvad de anført, men jag ber att få erinra om ett par punkter däruti. Särskildt vill jag då fram- hålla, att den tid af sex veckor, som enligt nu gällande bevill- ningsförordning står till häradsskrifvarnes förfogande för att kom- plettera taxeringslängderna, uträkna bevillningsafgifterna och införa dem i längderna samt att verkställa afskrifter af dessa längder, ingalunda är för rundligt tilltagen. Det är under sådana förhål- landen svårt att förstå, huru samma arbeten skola medhinnas på den enligt det kungl. förslaget till en månad afknappade tiden. Likaledes synes tiden för bevillingens införande i uppborldsoken samt för debiteringen af de efter bevilling utgående utskylder, såsom landstingsmedel, skjutsbidrag, vägskatt och tingshusmedel, vara alltför snävt tilltagen, då för dessa arbetens utförande icke

Förslag till ny bevilningsförordning m. m.
(Forts.)

anvisats längre tid än cirka 6 å 7 veckor mot den tid af omkring 10 veckor, som nu finnes för samma ändamål disponibla. Jag beräknar då denna tid af 10 veckor på det sättet, att jag naturligtvis frändrager den tid af cirka 3 veckor, som häradsskrifvarne i slutet af november och början af december måste ägna åt mantalsskrifningen. Ehuru jag sålunda anser önskvärdt, att någon jämkning ägt rum för att bereda häradsskrifvarne mera tid till dessa arbetens utförande, så tilltror jag mig dock icke att med någon utsikt till framgång nu föreslå förändring i dessa bestämmelser. Jag vill därför endast uttala den förhoppningen, att Kungl. Maj:t och Riksdagen vid den lönereglering, som nästa år är att förvänta för landsstaten, skola beakta häradsskrifvarnes hopade göromål och på grund däraf tillöka deras löneförmåner, så att de blifva i tillfälle hålla sig med nödiga skrifbiträden. Ty utan sådan hjälp blir det enligt min åsikt icke möjligt att få debiteringsarbetet utfördt med den omsorg och noggrannhet, som ej mindre från uppbörds-mannens än äfven från den skattskyldiga allmänhetens sida påfordras.

I detta sammanhang ber jag att få något beröra frågan om kontrollen vid kronouppbörden å landsbygden. Denna utöfvas nu af häradsskrifvaren, men om det föreliggande förslaget antages, skulle häradsskrifvaren befrias från detta åliggande, och kontrollen i stället utöfvas af därtill särskildt förordnade personer. För den utomstående kan det synas likgiltigt, af hvem detta arbete utföres; och ur kontrollsynpunkt är det ej heller behöfligt, att det sker genom häradsskrifvaren. Men däremot är af annan anledning särdeles önskvärdt, att häradsskrifvaren finnes närvarande vid dessa förrättningar. Det kan nämligen ej gärna undvikas, att vid debitering och utskrifning af debetsedlar en eller annan otydlighet eller rent af felaktighet insmyger sig. Och äfven om ej så skulle vara, kan det dock gifvas fall, då det är för den skattskyldige angeläget att i ett eller annat hänsende inhämta närmare upplysning angående de honom påförda utskyldsbeloppen och deras fördelning på olika hemmansnummer eller dylikt. Det är då synnerligen värdefullt, om häradsskrifvaren, som verkställt debiteringen och är ansvarig för densamma, finnes tillstädes och lämnar förklaring. Saken kan då blifva klargjord vid uppbördstillfallet, och besvär och skriftväxlingar därigenom undvikas. Jag tror därför, att man icke bör öfvergifva den hittills följda anordningen med häradsskrifvarne såsom kontrollanter vid uppbörden, utan att tvingande skäl därtill föreligga.

Till sist några ord om beskattningsåret för fastighetsbevilningen. I detta hänseende har Kungl. Maj:t i hufvudsak bibehållit det stadgande, som hittills varit gällande. Emellertid har utskottet härutinnan vidtagit förändring för att, såsom utskottet säger, åstadkomma likformighet mellan fastighetsbevilningens och inkomstbevilningens beräkning. Denna förändring måste enligt min åsikt

afgjordt betecknas såsom en försämring af det kungliga förslaget. Det är möjligt, såsom utskottet säger, att fastighetsbevollningen, sådan den nu är, bör betraktas såsom ett komplement till inkomstbevollningen, och att det därför vore i princip riktigast att låta äfven fastighetsbevollningen hänföra sig till nästföregående års värde. Men äfven om så är förhållandet, blir dock taxeringsförfarandet enligt utskottets förslag förenadt med så afsevärda praktiska olägenheter, att man i denna punkt måste gifva afgjordt företräde åt Kungl. Maj:ts förslag. Sålunda skulle enligt utskottets förslag debiteringen af fastighetsbevollningen ske enligt nästföregående års mantalslängder, men vid inkomsttaxeringen skulle löpande årets mantalslängder följas. Det blefve sålunda nödvändigt att för ett och samma års debitering och uppbörd begagna sig af två olika års mantalslängder, hvilket icke gärna kunde undgå att vålla en viss osäkerhet och i hvar fall verka tyngande på hela debiterings- och uppbörsarbetet. Därjämte skulle ett sådant förfarande hafva den olägenheten med sig, att köpare till en fastighet icke inom rimlig tid finge inträda i de rättigheter till stat och kommun, som fastighetsinnehafvande betingar. En person, som köper en fastighet i början af år 1908, skulle först i midten af år 1910, sålunda mer än två år efter köpet, komma att i kronans fastighetslängder antecknas såsom ägare till den inköpta fastigheten. Huru opraktiskt detta i själfva verket är, ligger i öppen dag, och jag tror, att allmänheten skall finna en sådan reform högst otidsenlig.

Jag inser mycket väl, hvad det är som närmast föranledt utskottet att göra denna förändring i Kungl. Maj:ts förslag. Utom den likformighet med inkomstbevollningen, hvarom jag förut talat, har det för utskottet gällt att finna en utväg, så att fastighetsägarna berättigades att hösten 1908 erlägga endast half bevilling, i likhet med hvad för inkomsttagarna föreslagits. Och detta har man ansett bäst kunna vinnas på det nu föreslagna sättet. För min del tror jag dock, att man kunnat tillmötesgå fastighetsägarnes kraf om en sådan skattenedsättning äfven med bibehållande af Kungl. Maj:ts af praktiska skäl mera lämpliga stadgande om beskattningsåret. Ty äfven om en sådan föreskrift icke skulle kunnat anses fullt principiellt riktig, så hade dock åtgärden kunnat väl försvaras såsom en lämplighetsåtgärd under öfvergångsåret.

Jag har, herr talman, vid behandlingen af detta ärende velat framhålla de synpunkter, hvarom jag nu talat, men tills vidare skall jag icke framställa något yrkande.

Herr statsrådet Roos: I stället för statsrådet Swartz, som af sjukdom är hindrad att öfvervara denna öfverläggning, ber jag att få yttra några ord om det nu föreliggande förslaget.

Till grund för skattskyldigheten läggas för närvarande — i princip — det *löpande* årets inkomster. Denna regel kan dock sägas i verkligheten följas allenast när fråga är om lön och pen-

*Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)*

Förslag till ny sion eller beträffande första årets inkomster af viss inkomstkälla. bevillningsför- Vissa inkomster upptagas sålunda till det inkomstbelopp, inkomst- ordning m. m. källan lämnat nästföregående år. Detta är förhållandet vidkom- (Forts.) mande inkomst af rörelse och kapital, naturligen dock endast under förutsättning att den skattskyldige åtnjutit inkomster af samma inkomstkälla under bägge åren — det nästföregående och det löpande. En annan grupp inkomster, de tillfälliga, taxeras åter, under viss förutsättning, det löpande året till de verkliga belopp, hvartill dessa inkomster uppgått under nästföregående år.

I och för sig är det gifvetvis hart när en omöjlighet att exakt taxera en persons inkomster under ett visst år, innan detta år tilländagått. Inför detta faktum har man, på sätt nyss angifvits, nödgats göra vissa undantag från regeln om beskattningsåret. Därmed har man emellertid måst afstå äfven från den formella enkelheten i taxeringsbestämmelserna, utan att vinna målet, ett fullt tillfredsställande taxeringsresultat. Såsom af inkomna besvär i beskattningsmål framgår, äro dessa mål till en afsevärd procent föranledda af ej blott de skattskyldiges utan äfven taxeringsmyndigheters villfarelser rörande hvilket års inkomster böra under löpande året medelbart eller omedelbart läggas till grund för taxeringen.

Men äfven fullt riktigt tillämpade leda de nuvarande bestämmelserna för inkomsters taxering till orättvisa resultat. Såsom redan angifvits, sammanföras vid taxeringen ofta nog inkomster från två skilda år. Härigenom hopas i fråga om en del skattskyldige allt emellanåt skatter mera än lämpligt är på ett år. Om detta mången gång måste vålla svårigheter vid utgörandet af bevillningen och de därpå grundade kommunala utskylderna, måste nämnda förhållande ur inkomstkattesynpunkt helt och hållet fördömas. Progressionen växer med den ökade skatteförmåga, som anses följa med ökade inkomster. Så mycket viktigare är det då, att vid bestämmandet af skatten under året icke läggas till grund inkomster från mera än ett år. I annat fall växer skatteförmågan skenbart och den skattskyldige underkastas en progression, som icke betingas af de verkliga årsinkomsterna.

Vidare är det uppenbarligen mindre riktigt att tvinga de skattskyldige att på heder och samvete deklarerera sina inkomster för nästföregående år, ehuru dessa uppgifter, kan man säga, i stort sedt icke ens äro afsedda att följas. Såsom af anförda besvär klarligen framgår, blir det af den stora allmänheten ofta nog betraktadt såsom trakasseri, när afvikelser från deklaration ske, utan att samtidigt någon anmärkning mot själfva deklarationsuppgiften göres. I längden kan denna allmänhetens syn på saken menligt inverka på hela deklarationsförfarandet.

Botemedlet mot de olägenheter, som sålunda äro förenade med det nuvarande taxeringsförfarandet, ligger emellertid nära till hands.

Olägenheterna skulle nämligen undanröjas, om man finge omedelbarligen följa deklARATIONERNA om skattskyldiges årsinkomster. Ett sådant förfarande är dessutom så mycket naturligare, som man svårigen lär kunna utan skattskyldiges egen medverkan vinna ett godt taxeringsresultat. Detta förhållande manar att, så långt sig göra låter, taga skattskyldiges egna uppgifter till hjälp vid taxeringen.

*Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)*

För att låta de skattskyldigo i full utsträckning medverka vid taxeringen,

för att därigenom och genom förenkling af taxeringsförfarandet vinna tillfredsställande taxeringsresultat samt

för att undvika en orättvis tillämpning af inkomstskatteförordningens progressionsskala,

böra alltså såväl formellt som reellt allenast *ett enda års* inkomster läggas till grund för beskattningen.

Detta kan emellertid icke vinnas, utan att taxeringen afser att fastställa inkomsterna under ett vid taxeringen *förflutet* år. Något annat än nästföregående år kan därvid gifvetvis icke ifrågakomma.

Såsom i anförandet till statsverkspropositionen angifves, skulle under öfvergångsåret för en sådan ordning vissa slag af inkomster blifva, om ock för den enskilde skattskyldige kanske mindre märkbart, dock i verkligheten två skilda år taxerade. I anledning häraf har ock föreslagits, att den inkomstbevillning och den inkomstskatt, som debiterades på grund af taxeringar under öfvergångsåret, endast skulle utgå med hälften af sitt vanliga belopp.

Särskildt för undvikande af sådan dubbelbeskattning under öfvergångsåret samt i syfte därjämte dels att minska svårigheten för stärbhus att utgöra skatt för afliden persons inkomst, dels ock för annan skattskyldig att fullgöra skattskyldigheten, då inkomstkälla upphört, har från vissa håll föreslagits att taxera nästföregående års inkomster *såsom* för löpande året. För tillgodoseende af nyssnämnda syftsmål skulle emellertid nästföregående årets inkomst icke under löpande året taxeras i fall, då den inkomstkälla, som lämnat nästföregående årets inkomst, icke förefunnes under löpande året.

Af skäl, som jag genast skall anföra, är detta förslag emellertid icke acceptabelt. Ett visst erkännande måste visserligen lämnas åt anmärkningen rörande skattskyldigheten för afliden persons inkomst. I Kungl. Maj:ts förslag finnas också intagna bestämmelser om rätt för taxeringsmyndighet att befria från skatt för dylik inkomst.

En anordning att taxera nästföregående årets inkomst *såsom* för löpande året, fullt konsekvent genomförd, skulle icke bringa den reda och klarhet i taxeringsförfarandet, som med Kungl. Maj:ts förslag påtagligen vore att påräkna. Första året, skattskyldig åtnjöte inkomst, äfvensom vid hvarje förändring af inkomstkälla

Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)

skulle nämligen taxeringsmyndigheterna liksom hittills nödgas verkställa taxering »på höft». För att icke dubbelbeskattning skulle äga rum finge vidare för det fall, då under loppet af ett år inkomst upphörde, bestämmas, att allenast den del af nästföregående års inkomst, som kunde anses belöpa på inkomsttiden under löpande året, skulle sistnämnda år taxeras. Upphörde inkomstkällan först efter det taxeringen ägt rum, måste antingen den skattskyldige genom besvär söka rättelse eller ock allt fortfarande ett mer eller mindre inveckladt afkortningsförfarande tillämpas.

Skulle åter den föreslagna ordningen icke konsekvent genomföras utan, såsom herr Lindblad i en motion hemställt, inkomsten under löpande året »i görligaste måtto» bestämmas efter föregående års inkomst, synes det som om därmed icke skulle, åtminstone icke i någon nämnvärd grad, undanröjas *en enda* af de med nuvarande systemet följande olägenheter.

Utom klarhet och enkelhet i taxeringsförfarandet skulle den af Kungl. Maj:t föreslagna ordningen äfven bringa reda i vissa ur statsfinansiell och konstitutionell synpunkt invecklade förhållanden.

Den Riksdag, som nu åtager sig bevillning och inkomstskatt, uppför visserligen bevillningen och inkomstskatten i ett och samma års riksstat. Men Riksdagen pålägger dock samtidigt två skilda års skattskyldige skatter. Bevillningen uttages sålunda hos de skattskyldige, som mantalsskrifvits för samma år Riksdagens beslut fattats, och bevillningen utgår af samma års inkomster. Inkomstskatten åter uttages af de i nästkommande års mantalslängd uppförde skattskyldige och utgår af inkomsten för detta år. Här till kommer, att Riksdagens beslut om inkomstskatten icke kan sättas i verket, utan att nästkommande års Riksdag åtager sig bevillning enligt bevillningsförordningen. Först i samband med bevillningstaxeringarna kunna inkomstskattetaxeringarna verkställas. På grund här af och då inkomstskatte- och bevillningsförordningarna äfven i öfrigt äro af hvarandra högst väsentligt beroende, är det gifvetvis af vikt att ordna skatteförfattningarna på det sätt, att samma års Riksdag äger full frihet att bestämma grunderna för såväl den inkomstskatt som den bevillning, Riksdagen åtager sig.

Detta vinnes genom den föreslagna ordningen. En och samma Riksdag skulle nämligen bestämma lydelsen af bevillnings- och inkomstskatteförordningarna för nästkommande år samt påföra de samma år mantalskrifna skattskyldige såväl bevillning som inkomstskatt, att i bägge fallen utgå af ett och samma års inkomster.

En annan fördel med den nya ordningen vore den, att möjlighet bereddes att ordna uppbörderna på det sätt, att både bevillning och inkomstskatt inflöte i statskassan det år, i hvars riksstat skatterna funnes upptagna. Genom att utsträcka deklARATIONSSKYLDIGHETEN och genom att omedelbarligen till grund för taxeringen lägga deklARATIONERNA om nästföregående års inkomster kan nämligen

gen hela taxeringsförfarandet så förenklas, att uppbörd kan verk-
ställas redan under taxeringsåret.

*Förslag till ny
bevilningsför-
ordning m. m.
(Forts.)*

Granskar man sålunda å ena sidan de olägenheter, som vidlåda den nuvarande metoden för inkomsternas taxerande, och å andra sidan alla de fördelar i fråga om taxeringsförfarandet samt i konstitutionellt och statsfinansiellt afseende, som skulle följa af den föreslagna nya ordningen, är det uppenbart, att denna nya ordning i och för sig innebär en synnerligen eftersträfvansvärd samt för stat, skattskyldige och taxeringsmyndigheter högst gynnande reform å skattelagstiftningens område. Då härtill kommer, att förändrade bestämmelser rörande beskattningsåret i hvarje fall äro en förutsättning för fortsatt fruktbart reformarbete å sagda område, synes marken väl beredd för vidtagandet af den reform, som innefattas i Kungl. Maj:ts förslag.

Såsom led i, men äfven i vissa afseenden såsom förutsättning för reformen, äro att anse

för det första de, på sätt redan angifvits, föreslagna förändrade bestämmelser rörande uppbördstiden i syfte att såvidt möjligt förkorta tiden mellan det inkomsten åtnjutits och uppbörden verkställas samt

för det andra förändrad organisation af taxeringsmyndigheterna, en fråga som länge och särskildt allt sedan inkomstskatteförordningen med allmän obligatorisk deklarationsskyldighet infördes i beskattningssystemet varit på dagordningen.

Utan en förändrad organisation af taxeringsmyndigheterna kan näppeligen uppbördstiden utsättas tidigare än hvad nu är fallet. Om för tillgodoseende af detta kraf omorganisationen bör vidtagas bland annat i syfte att förkorta tiden för taxeringsarbetet, torde detta arbete under senare åren i allt fall hafva så pass mycket förändrat karaktär, att under alla förhållanden en inskränkning af taxeringsmyndigheternas antal kunnat vara på sin plats.

Från och med år 1903, då själfdeklarationsförfarandet i en allmänare utsträckning infördes i beskattningssystemet, har taxeringsarbetet alltmera baserats på de skattskyldiges egna uppgifter. Såvida deklarationsskyldigheten utsträcker till så godt som alla inkomstskattskyldige och såvida deklarationerna om nästföregående årets inkomster omedelbarligen kunna läggas till grund för taxeringen, är uppenbart, att, om fastighetstaxeringarna undantagas, taxeringen »efter skön» kommer att allt mer och mer försvinna. Kännedom om personer och förhållanden i orten blir visserligen fortfarande af en stor betydelse för taxeringsarbetets behöriga gång; men vid sidan häraf kommer att göra sig allt kraftigare gällande behovet af förstärkt sakkunskap, som kan tagas i anspråk vid

Förslag till ny bevilningsförrättning m. m. granskning af deklARATIONER och vid behandlingen af taxeringsfrågor, för hvars afgörande större författningskännedom erfordras.

(Forts.)

Utän fara att erhålla ett sämre taxeringsresultat, torde därför myndigheternas antal kunna inskränkas till två, taxeringsnämnder och pröfningsnämnder. Däremot har visserligen gjorts den invändningen, att det nuvarande systemet, som innebär att, sedan bevilningsberedningen åsatt taxeringsvärdet å den fasta egendomen, nämnden sedan jämkar dessa uppgifter till likformighet med hvarandra — att detta system skulle innebära synnerligen stora fördelar; det skulle icke blifva samma lätthet för pröfningsnämnden att åstadkomma denna jämkning. Men man må då besinna, att uppskattningen af fastigheter äger rum endast hvar femte år; och det borde väl icke vara någon svårighet att, om olägenheter skulle förspörjas, vidtaga sådana förändringar, att hvar femte år, eller då fastighetstaxeringen äger rum, särskilda åtgärder vidtagas.

För vinnande af tid för taxeringsarbetet har tillika föreslagits, att tiden för deklarations aflämnande skulle inskränkas till den sista dagen i februari månad och att anstånd med deklarations aflämnande icke i regel måtte medgifvas andra än dem, som äro skyldiga att föra handelsböcker, och ej för längre tid än till utgången af april månad.

Den reform å skattelagstiftningens område, för hvilken jag i korthet redogjort, innebär icke någon rubbning af nu gällande grunder för beskattningen och lämnar i öfrigt orubbad den nu tillämpade anordningen med afseende å fastighetsbevilningen. Sistnämnda omständighet skulle emellertid medföra, att under öfvergångsåret för reformen eller år 1908 förhållandet mellan fastighets- och inkomstbevilningen skulle blifva ett annat än det hittills vanliga. Då nämligen 1907 års inkomster icke blott formellt utan äfven i viss mån reellt blefve till beskattning taxerade dels år 1907, dels ock under den nya ordningen år 1908, talade goda skäl för att den inkomstbevilning, som debiterades på grund af 1908 års taxeringar, utginge med allenast hälften af sitt vanliga belopp. Fastighetsbevilningen för år 1907 skulle emellertid utgöras af 1907 års ägare för fastighetsafkastningen under år 1907, och fastighetsbevilningen för år 1908 af 1908 års ägare för fastighetsafkastningen under detta år. Under sådana förhållanden kunde någon dubbelbeskattning i fråga om fastighetsafkastningen icke år 1908 förekomma. I anledning häraf föreslogs, att på grund af taxeringarna år 1908 skulle utgöras half inkomstbevilning och hel fastighetsbevilning.

Såsom af statsrådsprotokollet framgår, har i förslaget fastighetsbevilningen af praktiska skäl bibehållits vid sin nuvarande anordning. Något hinder ur författningssynpunkt förefinnas icke

härför. Ehuru fastighetsbevollningen regleras af bestämmelser i samma författning, som tillämpas i afseende å inkomstbevollningen, intager fastighetsbevollningen en så fristående ställning, att den föreslagna omläggningen af beskattningsåret för inkomster utan svårighet kan själfständigt vidtagas.

*Förslag till ny
bevollningsför-
ordning m. m.
(Forts)*

Vissa af de betänkligheter, som i statsrådsprotokollet anförts mot en liknande omläggning af fastighetsbevollningen, hafva emellertid med den af bevillningsutskottet i förevarande afseende föreslagna ordning förfallit. Och ur statsfinansiell synpunkt torde mot samma ordning, enligt hvilken fastighetens nästföregående år mantalsskrifne ägare skulle under löpande året (taxeringsåret) utgöra fastighetsbevollningen, icke vara något att anmärka. Däremot torde icke böra lämnas obeaktadt, att saken ställer sig något olika med afseende å de på bevillingens grund utgående kommunalutskylderna. Alldeles särskildt är det för kommunerna, hvilkas utskylder icke utgå med förmånsrätt ur de fasta egendomarna, af intresse, att icke allt för lång tid förflyter mellan det år, *hvars inkomst- eller förmögenhetsförhållanden ligga till grund för skattskyldigheten, och den tid, då uppbörd äger rum.* Den af bevillningsutskottet föreslagna anordning torde visserligen icke i allmänhet vålla några olägenheter i landskommunerna, där, utan afseende å ändringar i äganderätten, skattskyldigheten för jordbruksfastighet är fästad vid jordens brukare. I städerna åter, där skattskyldigheten icke åligger annan än den, hvilken för fastigheten utgjort bevilling, det vill i regel säga fastighetens under ett förflutet år mantalsskrifne ägare, kunna däremot möjligen uppstå vissa olägenheter. I tider, då den fasta egendomen är föremål för en mera omfattande spekulation och egendomarna alltså oftare än vanligt byta ägare, kan det för kommunerna i många fall erbjuda sig svårigheter att hos äldre ägare af fastigheten uttaga de kommunala utskylder, hvilka skola utgå efter den på honom såsom vid en viss tidpunkt fastighetsägare debiterade bevillingen. Skulle sådana svårigheter yppa sig och varda af någon betydelse, torde likväl hinder icke möta att genom jämkning af den utaf bevillningsutskottet föreslagna anordning något förkorta ofvan omförmälda tidrymd.

Jag menar med detta uttalande, att då t. ex. bevillningsutskottet anser, att år 1908 skola de fastighetsägare påföras bevilling för fastighet, hvilka varit mantalsskrifna för år 1907 såsom ägare, d. v. s. ägde fastighet vid slutet af år 1906, så skulle detta för framtiden kunna ändras därhän, att, utan ändring i öfrigt af hithörande bestämmelser, de personer påfördes fastighetsbevollning, hvilka vid slutet af året näst före taxeringen, d. v. s. i detta fall vid slutet af 1907, voro ägare af fastighet.

I en af herr Lindblad m. fl. väckt motion har föreslagits att i skattehänseende jämställa jordbruksfastighet med annan fastighet och frälseränta. Såsom bevillningsutskottet anmärkt, torde det icke

Förslag till ny
beviltningsför-
ordning m. m.
(Forts.)

vara lämpligt att till någon ingående pröfning upptaga denna fråga vid behandlingen af skatteförfattningar, som närmast äro afsedda att gälla ett öfvergångsår för en reform, hvilken, ehuru af stor och ingripande betydelse å skattelagstiftningens område, dock icke berör gällande grunder för beskattningen. I hvarje fall lærer den väckta frågan böra underkastas en grundlig utredning, innan den samma tages till allvarligt bedömande. Denna utredning, som för närvarande helt och hållet saknas, är så mycket välbehöfligare, som med motionärernas förslag afses icke blott en sänkning af fastighetsbeviltningen utan äfven en omläggning af grunderna för fastighetstaxeringen. Denna omläggning torde vid bifall till motionärernas förslag böra blifva af vida mera omfattande beskaffenhet än motionärerna tänkt sig. Man får nämligen icke lämna ur sikte, att flera faktorer medverkat därtill, att beviltningen för jordbruksfastighet satts högre än fastighetsbeviltningen i öfrigt. I sådant afseende behöfver allenast framhållas, att beviltningen för jordbruksfastighet utgör skatt ej blott för själfva den fasta egendomens värde utan äfven å det i jordbruksinventarier nedlagda kapitalet och inkomsten af själfva jordbruksnäringen. Jag hyser den förhoppning, att nästkommande år förslag må kunna föreläggas Riksdagen angående ändrade grunder för skogsbeskattningen, och i sammanhang därmed måste ju äfven tagas under öfvervägande åtskilliga ändringar i fastighetsbeskattningen i allmänhet. Då förmodar jag, att de synpunkter, som herr Lindblad framhöll, också komma att blifva föremål för pröfning.

Till sist vill jag nämna några ord med anledning af hvad den föregående talaren yttrade angående svårigheterna i afseende å taxering, debitering och uppbörd.

Såsom herr Sandén anförde, hvilat ju en stor del af hela taxerings-, debiterings- och uppbörsarbetet å häradsskrifvarne. Redan under skattereformarbetenas första skede upptogs därför till allvarligt öfvervägande frågan, på hvad sätt häradsskrifvarnes och öfriga landsstatstjänstemäns arbeten borde under den föreslagna nya ordningen lämpligen ordnas. Reformens stora angelägenhet gjorde, att utgifterna för ett extra renskrifningsbiträde till häradsskrifvaren under de tider af året, då reformen kräfde ett mera forceradt arbete, icke kunde och ej heller kan anses i någon mån afskräckande; gifvet är, att de komma att tagas i beaktande vid den löne-reglering för landsstaten, som torde nästkommande år föreläggas Riksdagen.

Under alla förhållanden bjöd försiktigheten att icke utarbete några för landsstatstjänstemännens arbeten ingripande reformarbeten utan att i ämnet praktiskt förfarne män hörts. Därför tillkallades en landskamrerare (f. d. kronofogde), en tjänstgörande kronofogde, två häradsskrifvare samt en kronouppbörds-kassör. Deras arbeten resulterade i den plan till arbetsordning för mantalsskrifnings-, taxerings-, debiterings- och uppbörsarbetet, som finnes i Kungl.

Maj:ts proposition framlagd, en plan som icke förutsatte någon särskild ersättning till häradsskrifvarne för det ökade arbetet.

Förhållandet var nämligen det, att detta ökade arbete vägdes emot den minskning i arbete å vissa områden, reformen skulle medföra. Enligt arbetsordningen skulle nämligen häradsskrifvarne *befrias från skyldigheten att närvara å uppbördsstämmor och taxeringsnämndens sammanträden*. Tillika borde vidtagas sådan ändring i väglagen, att statsbidraget för vägunderhåll in natura icke vidare skulle utbetalas till väghållningsskyldige vid uppbörderna genom afräkning å deras allmänna utskylder. Det nuvarande förfarandet i detta hänseende omfattar, enligt hvad jag hört af sakkunnige landsstatstjänstemän, tusental af räkneoperationer för uppbördsboken och debetsedlarna.

*Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)*

Utan ersättning är häradsskrifvare för närvarande skyldig att sätta till tid, som kan räknas i veckor, å resor och förrättningsdagar inom fögderiet för deltagande i uppbörd- och taxeringsarbetet. Genom fritagande härifrån och framför allt genom befrielse från det tidsödande arbetet med afräkning i uppbördsbok och debetsedlar af statsbidraget till vägunderhållet in natura ansågo de vid skattereformarbetet tillkallade häradsskrifvarne ersättning hafva vunnits för det ökade kraf på arbete och äfven utgifter, som torde ställas på häradsskrifvarne för fullgörandet särskildt af debiteringsarbetet under den föreslagna nya ordningen.

Med iakttagande af dessa såsom förutsättningar för reformen af landsstatstjänstemännen uttalade önskemålen hafva nu föreliggande författningsförslag utarbetats. Den duglighet och samvetsgrannhet, som äro utmärkande för de tillkallade landsstatstjänstemännen, hafva ansetts såsom en borgen för tillämpligheten af den utaf dem utarbetade arbetsordningen.

I sista stund har emellertid en grupp landsstatstjänstemän framburit sina betänkligheter mot densamma.

Jag vill då till en början — då jag nu öfvergår till en kort granskning af en utaf häradsskrifvare afgifven promemoria, som kom mig till handa i går kväll — rätta ett missförstånd, som synes hafva gjort sig gällande. I promemorian framföres nämligen klagomål däröfver, att enligt förslaget afskrifter af pröfningsnämndens längder skulle utan ersättning af häradsskrifvare verkställas. Af 57 § framgår emellertid, att sådan ersättning skall utgå af allmänna medel.

Vidare har i promemorian framhållits såsom hart när omöjligt att medhinna upprättandet af fastighetstaxeringslängder inom föreslagen tid eller den 15 mars. Ehuru arbetet under årets första månader väl måste betydligt forceras, får dock icke förbises, att, bland annat, just med hänsyn härtill häradsskrifvare befriats från de under samma tid infallande tidsödande uppbördresorna.

Då man alltså har minskat tiden från 1 $\frac{1}{2}$ till 1 månad, men

Förslag till ny bevilningsförrättning m. m. (Forts.) samtidigt tagit bort uppbördsresorna, förefaller det som om någon minskning egentligen icke skulle hafva skett.

I fråga om den begränsade tid af 26 dagar, som enligt promemorian funnes att tillgå för uträkning af bevilningen i taxeringslängderna, för längdernas afskrifvande m. m., må framhållas, att den för sådant ändamål disponibla tiden, som växer under det säkert ofta inträffande förhållande, att taxeringsnämndens arbeten afslutas före den 15 maj, i allt fall torde mindre understiga den åt häradskrifvare för närvarande för omförmälda ändamål anslagna tid än i promemorian förutsattes. Taxeringsnämnden torde nog i allmänhet afsluta sina arbeten tidigare än den 15 maj.

Hvad sålunda och i öfrigt anförts i promemorian synes icke böra inverka på förevarande skattereform, sådan den i föreliggande författningsförslag angifvits. Detta utesluter dock icke, att vid de ändringar i uppbördsreglementet och dithörande författningar, som det ankommer på Kungl. Maj:t att i sinom tid vidtaga, hänsyn tages till de kraf på ökad arbetstid för debiteringen, som efter verkställd ytterligare utredning kunna finnas äga fog. Ändringarna i uppbördsreglementet kunna gifvetvis icke fastslås, förrän Riksdagens beslut i fråga om skatteförfattningarna afgifvits, detta så mycket mindre som, redan enligt bevilningsutskottets mening, af vissa skäl en jämkning i de föreslagna bestämmelserna rörande uppbördstiden bör tagas i öfvervägande. Tiden skulle ju räknas från den 1 november till den 15 december. Man har tänkt, att den icke borde sättas senare, därför att kronofogdarne skola senast den 31 december inkomma med sina specialräkningar. Den möjligheten är ju dock icke utesluten, att man skulle kunna tillåta kronofogdarne att då endast inkomma med summariska uppgifter och framskjuta tiden för specialräkningarnas ingifvande till exempelvis slutet af januari. Då skulle man kanske kunna sätta uppbördsterminens början till i allmänhet den 15 november.

De af kammarens ledamöter, som varit med sedan 90-talet, minnas säkert, hvilket oerhördt arbete det kostat att få fram reformerna i skattelagstiftningen. Det tog 10 år — från 1892 till 1902 — att lösa frågan om progressiv beskattning och deklaraationsplikt. Och ändå blef denna lösning, som vi alla veta, en lösning delvis på sidan om saken. Man fick lof att inrymma de nya principerna i en vid sidan af bevilningsförrättningen ställd, särskild inkomstskatteförrättning. Därigenom blef den redan förut komplicerade ställningen ytterligare intrasslad till den grad, att ett vidare arbete på skattereformen till en början syntes nästan omöjliggjordt.

Riksdagen har dock i flera hänseenden begärt ett dylikt fortsatt reformarbete. Men det är omöjligt att komma någon vart med någon af de reformer, som här från olika sidor begäras, med mindre vi först få en tillfredsställande ordning för hela skatteväsendet, rediga och likformiga bestämmelser för taxering och för skatteplikt

samt, sist men icke minst, ett klart system för Riksdagens sätt att bevilja de olika direkta skatterna.

Den, som öfver hufvud vill ett vidare fruktbart arbete på en praktisk och rättvis skattereform, den bör därför ta bevillningsutskottets förslag, till hvilket regeringen för sin del ansluter sig, äfven om det däri finns en och annan detalj, som man kunde önskat annorlunda.

Den, som däremot nu röstar för afslag på bevillningsutskottets förslag, tar därmed på sig ansvaret för att *hela reformarbetet afstannar*. På hvilket sätt eller från hvilken ända det då åter skall kunna upptagas, det är svårt att inse. Att döma af den erfarenhet, vi haft, skulle det säkerligen i hvarje fall komma att dröja många år, innan vi då kunde komma ett enda steg vidare.

Den, som vill förnyade ändlösa utredningar med medföljande betydande kostnader, han bör alltså rösta *mot* bevillningsutskottets förslag.

Den, som däremot vill ta ett stort steg framåt *nu* och därmed bereda väg för andra viktiga framsteg under *de närmaste åren*, han bör rösta *för* bevillningsutskottets förslag.

Herr Lindblad: Jag skall icke fästa mig vid den något ovanliga form, hvori det från statsrådsbanken nyss hållna anförandet — ty jag antager, att jag får uppfatta det på detta sätt — afslutades, men jag skall be att få ur detsamma upptaga två särskilda punkter till besvarande.

Herr statsrådet gjorde två medgifvanden. Han sade, att om erfarenheten i framtiden skulle bekräfta, att svårigheter kunde uppstå vid fastighetstaxeringarna, så skulle det vara tillfälle att göra förändringar. Men hvarför skall man då göra dessa förändringar just nu, när vi hafva fastighetstaxeringarna redan nästa år, hvilket, såvidt jag har mig bekant, är förhållandet? Är det då lämpligt att med ett sådant medgifvande från statsrådsbanken välja just detta år såsom experimentalår för landsbygden?

Vidare sade herr statsrådet, att det äfven torde komma att visa sig, att den föreslagna beskattningsmetoden icke är tillfyllestgörande i fråga om den kommunala beskattningen och att ledsamheter, svårigheter och bråk i afseende härå torde komma att uppstå. Men äfven därvidlag pekade herr statsrådet på möjligheten af *framtida reformer*, och jämväl i detta fall frågar jag: hvarför skola vi hafva så brådtom att då taga detta? Därtill kommer, att oaktadt Kungl. Maj:t — se sidan 151 i den kungl. propositionen — mycket allvarligt tagit i öfvervägande och opponerat sig mot den nu af utskottet införda principen i fråga om beskattningsåret för jordbruksfastighet, Kungl. Maj:t dock nu är villig att gå till mötes hvad bevillningsutskottet i en mer eller mindre hastig vändning har trott sig kunna föreslå. Vi hafva dock alldeles nyss hört en praktisk man på detta område, hvilken under en relativt lång

*Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)*

Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)

tjänstemannabana haft att syssla med kronouppbörd och taxeringar, från denna plats tillkännagifva, att hans erfarenhet icke öfverensstämmer med hvad bevillningsutskottet tillstyrkt, utan att han snarare tillråder att följa Kungl. Maj:ts förslag såsom i detta fall den riktiga och naturliga vägen.

Jag hyser för min del äfven bekymmer med afseende å ett annat moment, och detta kanske icke det minst viktiga. Jag återfann uttalanden rörande detta i det af herr statsrådet nyss hållna anförandet, däri han erinrade, att »allmän obligatorisk inkomstbeskattning och själfdeklaration stått på dagordningen en längre tid», och sålunda därmed antagligen ville antyda, att man har att vänta ett relativt snart förverkligande af hvad den kungl. propositionen på sidan 130 omnämner: »Om alltså de båda nu antydda reformerna redan i och för sig äro synnerligen önskvärda, så framstå de också som oeftergifliga betingelser för den genomgående omgestaltning af skattelagstiftningen, som, enligt hvad jag nyss nämnt, är inledd. Särskildt bör en omorganisation af taxeringsmyndigheterna föregå inkomstskattens ombildning till en ren och allmän inkomstskatt med taxering af inkomst af jordbruk. Denna senare reform skulle också nära sammanhänga med införandet af en för mögenhetsskatt, som i sin ordning skulle ställa nya kraf på taxeringsmyndigheterna.» Det är därför man vill hafva bort en beskattningsmyndighet, som man anser blifva besvärlig vid införandet af en allmän inkomstbeskattning äfven af det svenska jordbruket.

Nu hör till denna frågas förhistoria, att *principerna* hafva gjorts till föremål för yttranden af Kungl. Maj:ts samtliga befallningshafvande. Men då jag i en annan kungl. proposition, som kom oss tillhanda före påsk och som innehöll ett lagförslag om enskilda vägar, fann ett sorgfälligt relaterande af hvad samtliga Konungens befallningshafvande vid föregående behandling af förslaget yttrat, så förekommer, såvidt jag kunnat se, här icke ett sådant relaterande, utan endast en mycket summarisk redogörelse. Jag har för att sätta mig in i frågan varit nödsakad taga reda på hvad dessa myndigheter yttrat och så långt tiden medgifvit tagit del däraf, och jag har då funnit, att, om jag fränser öfverståhållareämbetet, af de 24 länsstyrelserna 1 absolut afstyrkt det hela, 11 godkänt allenast förslaget om att *det föregående året* skulle läggas till grund för beskattningen, och de 12 återstående i hufvudsak, med afvikelser i en eller annan detalj, gått med Kungl. Maj:t. Jag tror icke, att denna redogörelse skall vara felaktig, ehuru tiden för mig varit ganska knapphändig. Emellertid, när 23 länsstyrelser sålunda varit eniga om att det tilländagångna året borde läggas till grund för beskattningen — och emot detta har jag *icke hört några invändningar göras* — så undras mig, hvarför icke Kungl. Maj:t kunnat stanna härvid, ty däri ligger den egentliga fördelen man skulle vinna. Det rör sig i stort sedt snart sagdt icke om annat än en bokföringsfråga: huru kronoskatten skall beviljas, huru

den skall uppföras i staten och huru den skall uppbäras. Men det, som för den skattskyldige är den enda behållningen af alltsammans, blir den ledsamma erfarenhet, han kommer att göra nästa år, då han får betala bevillningen $1\frac{1}{2}$ gång och inkomstskatten likaledes $1\frac{1}{2}$ gång, låt vara att han får betala den fulla bevillningen och inkomstskatten på våren, som vanligt, och den återstående hälften i november eller december.

Jag nämnde, att af länsstyrelserna 11 hafva uttalat sig mot den del af förslaget, som rör förändring i afseende å taxeringsmyndigheterna, och jag skall be att, såsom ett tämligen typiskt utlåtande få anföra hvad Malmöhus länsstyrelse — dess landskamrer förmodar jag — anført, då det i någon mån kan vara intressant att se, huru efterträdaren till den afgångne landskamreren, nu bevillningsutskottets ordförande, kan se saken. Efter att hafva tillstyrkt förändringen i afseende å beskattningsåret säger Konungens befallningshafvande:

»Hvad först beträffar den ifrågasatta sammanslagningen af bevillningsberedning och taxeringsnämnd, anser Kungl. Maj:ts befallningshafvande sig böra afstyrka förslaget härom. Det första grundläggande taxeringsarbetet är helt naturligt det mest tidsödande och besvärligaste, och man må därföre tillse, att de personer, som utföra detta arbete, icke blifva alltför betungade, så att arbetsresultatet blir därpå lidande och intresset för detta arbete går förloradt. Såväl på denna grund som ock för att den största möjliga kännedom om personer och förhållanden inom orten skall finnas hos ledamöterna i denna första taxeringsinstans, är det af vikt, att distrikten icke blifva för stora. Våra nuvarande bevillningsberedningar med små distrikt och ett fåtal ledamöter jämte ordföranden, på hvilken det hufvudsakliga arbetet ligger, lämpa sig enligt Kungl. Maj:ts befallningshafvandes förmenande bättre för detta arbete än de nuvarande taxeringsnämnderna med större distrikt och många ledamöter. Med den i detta län hastigt växande folkmängden måste distriktens storlek alltmera minskas och deras antal ökas. Fråga uppstår härefter, om taxeringsnämnderna kanske lättare kunna undvaras. Den som granskat taxeringsnämndernas protokoll här i länet måste besvara denna fråga nekande. Det kan icke undvikas — särdeles i en tätt befolkad bygd med många fabriksarbetare, som flytta från en ort till annan — att en mängd misstag begås af den första taxeringsmyndigheten, hvilka böra rättas i nästa instans. De digra taxeringsnämndsprotokollen bära vittne härom och utaf dem framgår, att rättelser vidtagits icke allenast på besvär af de skattskyldiga utan minst lika ofta på anmärkningar af kronofogde och häradskrifvare på landet samt kronoombud i stad. Kungl. Maj:ts befallningshafvande kan icke tro, att den föreslagna nya taxeringsmyndigheten skulle komma att göra sin sak afsevärdt bättre än den nuvarande bevillningsberedningen, och då skulle alltså större delen af det högst betydande arbete,

*Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)*

Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)

som nu påhvilat samtliga taxeringsnämnder i länet, komma att läggas på pröfningsnämnden, hvilket med dess nuvarande vidlyftiga sammansättning knappast kan vara lämpligt eller ens möjligt. Taxeringsnämnderna hafva dessutom till uppgift att tillse, att samma principer blifvit följda vid taxeringen inom olika beredningsdistrikt, hvilket torde vara af särskild betydelse, då omtaxering af fastigheter äger rum. Såväl därigenom att taxeringsnämndernas distrikt vanligen omfatta flera beredningsdistrikt, hvilka emellanåt ombytas, så att olika beredningsdistrikt sammanslås till ett taxeringsdistrikt, som ock därigenom att kronofogde och häradskrifvare tillstädesvara vid alla taxeringsnämnderna inom fögderierna samt gemensamt kronoombud är närvarande vid alla taxeringsnämnderna i stad, vinnes en jämnhet i taxeringen, som säkerligen skulle äfventyras, därest denna taxeringsmyndighet blefve borttagen. Pröfningsnämnden torde nämligen icke heller i detta afseende kunna tillfylllestgörande sköta taxeringsnämndernas arbete.»

Så säger en länsstyrelse. Det är icke stora skiljaktigheter hos de öfriga 10.

Jag vill därjämte påpeka, hvad Konungens befallningshafvande i Södermanlands län, som jag något känner till, yttrat om saken. Det är för långt att fullständigt relatera, men jag skall i korthet omnämna, att däri omförmäles, hurusom under 5-årsperioden i taxeringsnämnderna besvär afgjorts till följande antal: 765, 1,009, 1,313, 879 och 768. Medeltalet torde ligga mellan 900 och 1,000. Är det då meningen, att dessa 900 å 1,000 besvär i ett enda län skola i stället gå till pröfningsnämnden? Om pröfningsnämnden, såsom bemålde Konungens befallningshafvande yttrar, icke torde skicka sig till att bedöma speciella jordbruksfrågor, för hvilka erfordras kännedom om de lokala förhållandena, så torde det vara mycket olämpligt att på detta sätt utan någon verklig nytta öka pröfningsnämndens arbetsbörda. Tro herrarne verkligen, att ledamöterna af pröfningsnämnden, de må nu vara 20 eller 30, hvilka resa från sina hemorter till residensstaden, där kunna och vilja ingå i det noggranna bedömande af frågorna, som nu sker på de respektive orterna i taxeringsnämnderna, hvarest man dessutom har den fördelen, att man är närmare beskattningssorten och sitter inne med verklig lokalkännedom? Bland dessa 20 å 30 ledamöter af pröfningsnämnden kan ju icke finnas en representant för hvarje eller ens för hvar annan eller hvar tredje socken i länet. För att minska arbetsbördan och raskare nå ett resultat kommer väl pröfningsnämnden att uppdelas på afdelningar, men icke tror jag, att de klagande komma att vinna härpå eller deras missnöje därigenom minskas.

Nej, det är nog så, att de föreslagna förändringarna utgå från den tanken, att det endast behöfves *en enda uppskattning* för att bestämma kronoskatten, och alldeles frånse, hvilken betydelse den nu skeende taxeringen har för de olika kommunala utskylderna.

Men detta kunna åtminstone icke vi i landsorten göra, ty vi veta, att våra kommunalutskylder äro ofantligt mycket mera betungande än kronoutskylderna. Om herrarne här i städerna hafva en annan erfarenhet, må det vara herrarnes egen sak att inrätta sig därefter, men för oss på landsbygden är detta alldeles olämpligt. Där är just den nu skeende taxeringen grundläggande. Den kommer alltid att behöfvas för utgörandet af våra kommunalskatter. Det är icke blott behofven i de enstaka kommunerna det gäller, utan det gäller *väghållningsdistriktens* behof och fördelningen utaf väghållningsbesväret in natura, hvilket går efter taxeringsvärde. Det är alltså äfven för väghållningsdistriktet af vikt att få en fullkomligt rättvis taxering. Slutligen är det pröfningsnämndens uppgift att försöka göra beskattningen så likformig som möjligt inom länet i dess helhet, för att *landstingsskatten* må kunna utgå med skäligen belopp inom skilda orter och missnöje härutinnan icke uppkomma.

Nu har allmänheten vant sig vid det hittills använda taxeringsförfarandet och hyser fullständigt förtroende till detsamma. Man har så småningom fått personer, som äro vana att deltaga däri, och det är ingalunda utan betydelse, att de, som tjänstgjort inom det mindre beredningsdistriktet, få komma tillsammans inom ett större och där sammanträffa med kronoombudet, deltaga i diskussioner, som kunna föranledas af hans yrkanden, samt därefter inom sina respektive hemorter blifva i tillfälle att redogöra för huru den eller den taxeringsfrågan behandlats af taxeringsnämnden. Och dessutom är kontrollen, som utöfvas af den ena taxeringsmyndigheten på den andra, icke utan betydelse. Det är nämligen så, att om alla dessa lokala bevillningsberedningar veta att efter dem komma lika sakkunniga ledamöter med fullständigt samma person- och ortskänedom, som de själfva besitta, så göra de helt naturligt sitt taxeringsarbete ännu bättre.

Det är nog något, som vi varit i tillfälle att iakttaga — tids- och kommunikationsutvecklingen har också medfört detta — att en annan lekmannainstitution har blifvit försämrad, nämligen nämndemansinstitutionen. Vi hafva haft öfverläggning härom förut i dag, och skola vi nu också med öppna ögon gå och fördärfva våra taxeringsmyndigheter, som enligt mitt och fleras förmenande dock hafva fyllt sin uppgift och skött sin plikt? Och hvad vinner man med detta? Om man blott vunne det, som här åberopas! Bevillningsutskottet säger till och med, att det kan hända, att icke den föreslagna *tiden* för uppöfningstammorna blir så synnerligen passande för många orter. Det heter här på sid. 30:

»I mindre burgna delar af landet lärer det sålunda kunna möta svårighet för landtbrukarne att, innan den inbärgade grödan aftröskats och försålts, erlagga de för året debiterade utskylder, särskildt i trakter, där på grund af kommunikations- eller andra förhållanden med försäljningen af säden plägar anstå någon längre tid efter aftröskningen. Där sålunda svårigheter i nu ifrågavarande

Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)

afseende äro fullt påtagliga, synes det utskottet, som om staten — utan någon afsevärd olägenhet ur statsfinansiell synpunkt — märk detta — skulle kunna göra undantag från den eljest stadgade tiden för uppbörden.

På grund häraf ifrågasätter utskottet, huruvida icke för de landsdelar, där sådant på grund af särskilda omständigheter kan anses nödigt, annan och lämpligare tid kunde bestämmas för krono-uppbörden än den, som enligt statsrådsprotokollet med den nya ordningen afses att införa.»

Så säger bevillningsutskottet själf, och det medgifver således, att detta kan bli förhållandet. Och om det alltså kan gå för sig med annan tid på många ställen i mindre burgna delar af vårt land, hvarför kan det då icke gå för sig äfven på andra håll? Hvilka olägenheter är det man då befarar? Då det icke blir större säkerhet för kronan att få ut sina utskylder i de mindre burgna delarna af landet, så förstår jag egentligen icke, hvad kronan skulle riskera, äfven om man i mera burgna delar af landet beslöte sig för ett dylikt uppskof med uppbörden. Ty det spelar icke någon roll för kronan, om uppbörden förlägges till november, februari, mars eller april. Nej, det är nog i sträng mening en bokföringsfråga vi här röra oss med, och under sådana förhållanden är detta enligt mitt förmenande ett alltför våldsamt ingrepp i befolkningens vanor, ett ingrepp, som skulle medföra många olägenheter för kommunalutskyldernas indrivande, såsom vi nyss hörde uttalas af herr statsrådet. Vi ha också hört från en annan plats, nämligen af herr Sandén, att i fråga om landstingsskatten, skjutsentreprenad- och tingshusbyggnadsmedel skulle det knappast låta sig göra att få in dem samma år på den grund, att dessa utskylder bestämmas af landstingen, och landstingen sammanträda ganska sent på året, vid olika tidpunkter i olika delar af landet under tiden mellan den 15 till och med den 29 september. Sedan skola protokollen utskrifvas och därefter delgifvas vederbörande häradsskrifvare så fort som möjligt. Han skall införa de beslutade skatterna i debiteringslängden, men detta hinner han faktiskt icke, till dess att uppbördsboken skall ligga klar och nedsummerad, och då tillkommer äfven svårigheten att få in dessa medel på samma gång som kronouppbörden. Då det dessutom kvarstår, att man måste hålla kommunaluppbörden på våren, förstår jag icke, hvilken vinst man skall ha ute i orterna med dessa dubbla uppbörder.

Jag har redan påpekat, att enligt herr Sandéns och min egen uppfattning det är en afgjord försämring att, såsom bevillningsutskottet föreslagit, man skulle framflytta den tid, då man finge skatta för jordbruksfastighet. Om jag t. ex. köper en jordbruksfastighet nu och i vederbörlig tid anmäler mig till mantalsskrifning i höst för denna egendom, blir den upptagen i längderna för nästa år och blir åsatt taxeringsvärde. Enligt förslaget skall man själf-deklarera före den 1 mars och då blir man *inkomsttaxerad* efter

denna själfdeklaration på grund däraf, att man innehaft och njutit skörd innevarande år af egendomen. Men däremot kan man icke bli *bevillingstaxerad* enligt utskottets förslag det året utan först därpå följande. Det är redan påpekadt af herr statsrådet, att detta uppskjutande kan medföra vissa obehag och olägenheter, särskildt för kommunerna i de fall, att fastigheterna skulle komma att byta om ägare.

*Förslag till ny
bevillingsför-
ordning m. m.
(Forta.)*

Jag skall icke fortsätta min kritik, oaktadt här vore mycket mer att säga; jag skall blott be att få sammanfatta hvad jag här har anfört därmed, att, då vi hört äfven från regeringshåll erkännas, att det torde behövas en del ändringar beträffande fastighetstaxeringen, och då sådan råkar att inträffa just redan nästa år, då frågar jag ännu en gång: hvarför skola vi just i år göra ändringen? Och med anslutning till denna fråga, ber jag att få uttala önskvärdheten af att få förslaget tillbaka en annan gång i annan form, där man kan visa på större enighet i uppfattningen. Jag är öfvertygad om att på den vägen går det lika väl att vinna, hvad man behöfver vinna. Det gäller blott att få klarhet såväl i det afseendet, huru man skall deklarerera, som ock däruti, huru dessa deklARATIONER skola följas. Men man skall icke i en hastig vändning gå att fatta ett beslut, hvarom man redan nu vet, att det nästa år skall mötas af stora och hart när öfvervinneliga svårigheter.

Utfaf denna anledning, herr talman, ber jag få yrka afslag på utskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *Lundell, Jonsson* i Hökhult, *Bengtsson* i Häradsköp, *Johansson* i Möllstorp, *Persson* i Killebäckstorp, *Lindvall, Mallmin, Johansson* i Berga, *Sandquist, Svallingson, Jönsson* i Gammalstorp, *Nordström, Ödman, Andersson* i Grimbo, *Magnusson* i Salstad, *Erikson* i Öfre Odensvi, *Dahlgren, Nilsson* i Kattleberg, *Olsson* i Tyllered, *Ifvarsson, Zimdahl* och *Sedén*.

Herr Biesèrt: Herr talman, mina herrar! Jag skall be att först och främst få fästa kammarens uppmärksamhet på den omständigheten, att klagomålen öfver vår nuvarande skattelagstiftning, klagomålen öfver det tillstånd, i hvilket vi hafva råkat genom detta lappande på gammal lagstiftning utan en tanke på enhetlighet i framtiden, såväl inom som utom Riksdagen för hvarje år, som gått, hafva blifvit allt högljuddare och högljuddare, och hvar och en har känt med sig själf, att här måste ovillkorligen göras en förändring, göras en grundlig förändring, om det skall bli möjligt för oss att i längden reda oss med vår skattelagstiftning.

Det är intet hastverk, det förslag Kungl. Maj:t nu har kommit med. Det har under åtskilliga år inom finansdepartementet arbetats på detsamma, och jag skall här försöka att, så godt jag

Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)

kan, för kammaren klargöra den principiella betydelsen af detta Kungl. Maj:ts förslag.

Hvad betyder detta Kungl. Maj:ts förslag? Jo, i stort sedt betyder det, att, då vi för närvarande hafva det så ställdt, att den ena Riksdagen är bunden af hvad en föregående Riksdag gjort i afseende å skattelagstiftningen, innebär Kungl. Maj:ts förslag, att hvarje Riksdag skall vara fullkomligt fri och ledig och kunna göra hvad den behagar och hvad omständigheterna påkalla rörande förändringar i skattelagstiftningen. Hur är det nu? 1906 års Riksdag t. ex. åtog sig en bevilning för det året, efter hvilken taxeringsmyndigheterna hade att rätta sig, och denna bevilning har influtit vid 1907 års uppöbdsstämor. 1906 års Riksdag åtog sig vidare en inkomstskatt, men icke för det löpande året, för 1906, utan för innevarande år, 1907, med hvilken taxeringsmyndigheterna under innevarande år ha att sysselsätta sig och som skall inflyta vid 1908 års uppöbdsstämor. Om nu innevarande års Riksdag skulle vilja göra några förändringar i den bevillningsförordning, som gäller i år, kan det mycket väl hända, att detta icke kan gå för sig på grund af de beslut Riksdagen fattade i fjol rörande inkomstskatten, ty inkomstskatteförordningen och bevillningsförordningen hänga så nära tillsammans, att ändras den ena, måste äfven den andra i de allra flesta fall ändras. Regeringens förslag löser dessa svårigheter i ett slag. Innevarande års Riksdag bestämmer bevillningen för nästkommande år och inkomstskatt för nästkommande år, och taxeringsmyndigheterna för nästkommande år verkställa taxeringen, och skatterna, både den som utgår enligt bevillningsförordningen och den som utgår enligt inkomstskatteförordningen, inflyta på en gång till statskassan.

Hvad man dessutom alldeles särskildt klagat öfver, är svårigheten att kunna själfdeklarera på ett ärligt och riktigt sätt. Det har särskildt från statsrådsbänken tydligt och klart påvisats, hvilka olägenheter i detta hänseende äro rådande, och jag skall bara be att få stryka under herr statsrådets ord, då han sade, att det måste vara motbjudande för en hvar, som vill själfdeklarera på heder och samvete att, när han får debetsedel, af densamma se, att hans själfdeklaration i många fall icke blifvit följd, och detta icke på grund af någon misstanke från vederbörande taxeringsmyndigheters sida mot den, som afgifvit deklarationen, utan därför, att våra bestämmelser i detta afseende äro sådana, att myndigheterna i många fall icke ha rättighet att följa deklarationen. Det är t. ex. fallet, då taxering skall ske rörande inkomst för det löpande året, och själfdeklarationen gjorts på grund af inkomsterna föregående år. Under sådana förhållanden är det icke underligt, att den önskan ganska allmänt har uppstått, att då man själfdeklarerar, skall till grund för taxeringen läggas föregående års inkomst och därmed punkt. Då taxeringsmyndigheterna taxera, skulle de sålunda vara skyldige att rätta sig efter den afgifna själfdeklarationen och alltså

hålla sig uteslutande till föregående års inkomst, d. v. s. taxeringsmyndigheterna skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag få att handskas med faktiska siffror, som de kunna undersöka, om de äro riktiga eller icke. Såsom det nu är, ha taxeringsmyndigheterna, så att säga, att trefva sig fram, försöka gissa sig till, hvilken siffra är den riktiga beträffande en viss skattdragande. Detta äro ju förhållanden, som äro fullkomligt olidliga.

Den omständigheten, att skatteåret skall omläggas så, att det blir gemensamt både för bevillningen och inkomstskatten, och den omständigheten, att det föregående årets inkomster skola blifva afgörande för taxeringsmyndigheterna, då de bestämma skatten, dessa två omständigheter, till hvilka i det kungl. förslaget har tagits hänsyn, anser jag för min del vara af grundläggande betydelse för det vidare arbetet på skattelagstiftningens område. Det är inkörsporten, det öppnar en möjlighet för oss att åstadkomma reda, enkelhet och klarhet i vår skattelagstiftning och att kunna utveckla den till en fullt modern, en fullt rättvis skattelagstiftning, så att vi äntligen skulle kunna nå det så många gånger uttalade önskemålet om en rättvis fördelning af skattebördorna mellan svenska folkets olika medlemmar.

Jag vill med anledning häraf fästa uppmärksamheten på, huru maktpåliggande det är att icke för mer eller mindre viktiga detaljer i det kungl. förslaget eller i bevillningsutskottets förslag låta denna viktiga principiella synpunkt falla bort, så att man, så att säga, icke ser skogen för bara träd. Må vi aldrig släppa ur sikte dessa viktiga grundprinciper, när det gäller att bedöma det föreliggande förslaget.

Då man har öfvergått till den bestämmelsen, att det föregående årets inkomst skall läggas till grund för beskattningen, då har helt naturligt den tanken uppstått, att det icke är principiellt riktigt, att det skall förflyta för lång tid mellan, å ena sidan, den tidrymd, då en skattdragande har åtnjutit inkomsten och, å andra sidan, då han på grund af denna inkomst skall erlägga skatt. Om 1908 års taxeringsmyndigheter upptaxera en viss person till en viss inkomst, så skulle de göra det enligt det föreliggande förslaget på grund af hans inkomst under år 1907. Skulle de nuvarande bestämmelserna rörande uppbördstid m. m. fortfarande blifva gällande, så skulle denna person för den inkomst, han haft 1907, icke erlägga skatt förrän vintern eller våren 1908. Detta har nången — såsom det förefaller mig med goda skäl — ansett vara principiellt oriktigt, och därför har man föreslagit, att tiden skulle tillbakaflyttas, så att vederbörande finge betala sin skatt samma år, han är upptaxerad till denna skatt. Nu kan man ju tvista om, huruvida detta är af någon grundläggande betydelse eller icke, det vill jag gärna erkänna. Men jag ser i den föreslagna reformen i detta afseende en stor och ur många synpunkter beaktansvärd fördel, icke minst från de skattebetalandes synpunkt. Ett

Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts)

Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)

tillbakaflyttande af uppördstiden har återigen helt naturligt den följden, att man får lof att se till, huruvida det kan vara möjligt att i så fall inom behörig tid hinna med hela taxeringsförfarandet. Enligt min mening är det icke blott ur den synpunkten, som den föreslagna förenklingen af taxeringsförfarandet kommit till stånd, denna förenkling är efter mitt förmenande i och för sig önskelig. Huru många gånger ha vi icke hört klagomål öfver de många instanserna i skatteväsendet, och huru många gånger har det icke yttrats, att det verkligen kunde vara nog med ett färre antal, åtminstone har jag hört det från många olika håll. Nu kommer regeringen och föreslår en dylik förenkling. Då är det åtskilliga här i kammaren, som resa svårigheter mot antagandet af en sådan förenkling på grund af en del skäl, som jag för min del icke kan finna så särdeles afgörande.

Det är nu på det viset, enligt mitt sätt att fatta saken, att det är de nuvarande taxeringsnämnderna, som enligt förslaget komma att afskaffas, under det att de nuvarande bevillningsberedningarna äro bibehållna, men tillagda den makt och myndighet, som nuvarande taxeringsnämnder ha, nämligen icke allenast att föreslå bevillningen, utan äfven att fastställa densamma. Det är således enligt mitt förmenande så, att alla de fördelar, som olika talare här velat tillägga bevillningsberedningarna, komma också att utmärka de nya taxeringsnämnderna.

Herr Lindblad har påpekat, att Konungens befallningshafvande i Södermanlands län uppgifvit, att det var så ofantligt många besvär, som afgjordes af taxeringsnämnderna i det länet. Jag har anledning att tro, att, då beskattning skall ske på grund af själfdeklaration öfver inkomsten från närmast föregående år, då taxeringsmyndigheterna slippa att gissa sig till, hvad en persons inkomst kan utgöra under löpande året, och då de således få faktiska siffror att hålla sig till, det väl är att hoppas, att under sådana förhållanden misstag af taxeringsmyndigheterna i första instans, det vill säga de nya taxeringsnämnderna, skola i hög grad kunna undvikas. De ha ju, som sagdt, rena faktiska siffror att hålla sig till och misstag från deras sida torde därför komma att blifva rätt få. Jag tror för min del, att under sådana förhållanden de nuvarande taxeringsnämndernas arbete på grund af anförda besvär i anledning af misstag, begångna af bevillningsberedningarna med hänsyn till själfdeklarationsuppgifterna, skulle bli ofantligt mycket mindre. Jag har anledning tro, att en stor del af dessa besvär förskrifva sig icke från taxeringen af fastighet, utan just från inkomsttaxeringen. Och det är all anledning att tro, att orsakerna till dylika besvär skola blifva ofantligt mycket färre, än de varit förut, just genom den fasthet man kommer att vinna i själfva taxeringsförfarandet.

Hvad nu särskildt jordbruksfastighetstaxeringen beträffar, är det många, som anse, att de nuvarande taxeringsnämnderna äro

alldeles nödvändiga för en rättvis sådan. Och jag undrar icke på, att sådana tankar förefinnas. Det ligger ju ganska nära till hands, att en så pass gammal institution skall ha vunnit ett visst burkskap i folkmeningen. Man har vant sig vid att få besvara sig hos dessa nämnder och vill fortfarande ha den rätten kvar. Och man pekar på, att det är omöjligt för de nya taxeringsnämnderna, som skulle vara att närmast jämföra med de nuvarande bevillningsberedningarna, att kunna verkställa fastighetstaxeringen så jämnt, att icke en trakt, t. ex. inom ett väghållningsdistrikt blir lidande på grund af ojämn taxering i en annan del däraf. Jag vill då påpeka, huru jag tror, att det kommer att gå i framtiden, om vi taga bort taxeringsnämnderna. Och jag vill framhålla, att hvad jag här säger icke är rena hugskott från min sida, därför att det fortfarande, jag kommer att skildra, faktiskt har ägt rum i min hemtrakt. Då den nya väglagen skulle träda i kraft, begärdes där vägdelning. Och det var gifvet, att det var ytterst viktigt, att för det ändamålet skedde en jämn fastighetstaxering öfver hela väghållningsdistriktet. Men väghållningsdistriktet var där det samma som häradet, och häradet var, om jag icke minns orätt, uppdeladt i 3 taxeringsområden. Där rådde således ungefär samma förhållanden, hvilka i allmänhet komma att blifva rådande enligt den nya ordningen, d. v. s. väghållningsdistrikt och taxeringsdistrikt sammanfalla ej. Under sådana omständigheter har man behof af kommunikation de olika taxeringsmyndigheterna emellan, just på den grund, att taxeringsdistriktet icke sammanfaller med väghållningsdistriktet. I min hemtrakt gick man därvid tillväga på det sättet, att bevillningsberedningarnas ordförande kommunicerade med hvarandra. Man ställde till med ett förberedande arbete, som hade till följd, att upptaxeringen af jordvärdena blef så jämn och likformig, som öfver hufvud taget var möjligt.

Nu vill jag fråga: är det omöjligt att tänka sig ett sådant förfarande praktiseras af de nya taxeringsnämnderna, då det gick för sig vid omnämnda tillfälle i Nordmarks härad, hvad bevillningsberedningarna beträffade? Är det omöjligt, när och om man ser, att det behöfs att i lag fastställa något sådant?

Herr Lindblad sade, då det förestår en omtaxering af fastigheterna nästa år, hvarför skall man då vara så angelägen att redan nu söka få igenom den här reformen, då man ju kan befara vissa olägenheter af densamma. För min del tror jag, att dessa olägenheter icke äro så synnerligen stora, och jag tror också, att med den klokhet och det förstånd, som vårt folk, särskildt på landsbygden, därifrån jag har erfarenhet, har vant sig att gå tillväga, skall det nog veta att anordna saken på det viset, att olägenheterna icke blifva stora, kanske icke några alls. Jag vill tvärtom se en fördel i, att Riksdagen just i år beslutar denna reform, så att vi så tidigt som möjligt måtte få erfarenhet af, huru reformen

*Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)*

Förslag till ny bevilningsförordning m. m. kommer att verka, särskildt när det gäller taxering af fastighetsvärden.

(Forts.)

Herr Lindblad uttalade äfven — och det framgår ju också af hans motion — att han hyste fruktan för att detta skulle leda till s. k. allmän själfdeklaration i framtiden. Det är en åsikt, som från många håll framkastats, att man icke kan tänka sig en fullt rättvis fördelning af skattebördorna, om det icke blir ett enhetligt system, så att fastighetstaxeringen försvinner och jordbrukare och andra fastighetsägare få skatta för sin verkliga inkomst. Ja, för min del vill jag säga, att jag icke kan finna, att det är på förhand afgjort, att så kommer att ske. Jag tror, att svårigheten att få till stånd en rättvis taxering af synnerligast de mindre jordbrukarnes inkomster kommer vid en blifvande utredning att visa sig så stor, att detta system, hvad nämnda personer beträffar, icke går att tillämpa. Men man får då hitta på något annat, som kan ersätta det och så nära som möjligt ersätta det. Jag vill därför framhålla, att bekymret för att det skall gå på det vis, som herr Lindblad trodde, nämligen att de mindre jordbrukarne skola behöfva själfdeklarera, det bör enligt mitt förmenande icke alls utgöra något hinder för kammaren att nu antaga det föreliggande förslaget. Ty det blir regeringens och kommande riksdagens skyldighet och rätt att se till, att man får en förnuftig ordning på det området.

Slutligen — ehuru jag icke vill upptaga tiden längre, enär jag ju har tillfälle att ånyo yttra mig vid föredragningen af detaljbestämmelserna — kan jag icke underlåta att nämna några ord med anledning af den lämnade upplysningen, att det här i Stockholm — såsom jag tror i förgår — hållna häradskrifvarmötet skulle hafva uttalat sina farhågor för — ja, jag kan nästan säga sin bestämda mening — att Kungl. Maj:ts förslag till taxeringsförfarandet, sådant detta förslag nu blifvit affattadt, icke skulle gå för sig att genomföra i verkligheten. Jag kan icke underlåta att uttala min största förvåning öfver att ett sådant uttalande från häradskrifvarnes sida framkommit just nu, strax före det Riksdagen går att fatta sitt beslut i frågan — endast två dagar före detta beslut. Hvarför har icke denna ämbetsmannakår uttryckt sina bekymmer *förut*? Säkert har det icke saknats dem tid att göra det. Och hvarför hafva de icke i en petition till regeringen framlagt sina bekymmer? Detta hade väl varit det enda korrekta, för att begagna ett lindrigt uttryck. För min del kan jag, när uttalandet kommit till under sådana omständigheter som skett, absolut icke vid detsamma fästa det afseende, som jag eljest skulle gjort.

Härtill vill jag lägga, att bland de sakkunniga, som utredt ifrågavarande ärende, hafva befunnit sig både kronofogde, häradskrifvare och, efter hvad jag tror, jämväl stadskamrerare. De »sakkunnige» torde därför få anses hafva varit i detta fall verkligt sakkunnige. Skulle därvid hafva visat sig så stora svårig-

heter eller sådan omöjlighet, som tycks framgå af förgårsmötets beslut, så tror jag sannerligen icke, att de sakkunnige vågat hos Kungl. Maj:t göra de tillstyrkanden, som de nu gjort.

*Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)*

Med uttalande, herr talman, af den förhoppningen, att vi nu ändtligen måtte kunna fatta ett beslut, som hjälper oss på fötter, när det gäller skattelagstiftningen, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Thorsson: Under lifligt instämmande af en del utaf kammarens ledamöter yrkade herr Lindblad afslag å utskottets hemställan och Kungl. Maj:ts proposition, och detta — så vida jag fattade honom rätt — med den motivering, att jordbruksfastigheterna behöfde taxeras efter nya grunder; och vidare hämtade han för detta sitt afslagsyrkande stöd däraf, att de nuvarande taxeringsmyndigheterna med *synnerlig* samvetsgrannhet — ja, om jag icke hörde fel, antydde han, att dessa med *större* samvetsgrannhet än hvad kommande taxeringsmyndigheter skulle göra — uppfattat sin mission att beskatta beskattningsdistriktets skattdragande medborgare. Jag tillhör en samhällsgrupp, som ju icke kan hafva anledning att vara på förhand missbelåten med den nya sakernas ordning, hvars genomförande nu föreslås. Den samhällsgrupp, som jag tillhör, har nämligen i stort sedt, trots den vackra satsen i svenska grundlagen, att svenska folket beskattar sig själf, aldrig fått vara med, i egentlig mening, vid bestämmandet af skatterna. Den hundradradiga skalan i stad och den femtusengradiga skalan på landet hafva ju samvetsgrant afhållit den stora massan af folket från att öfva det ringaste inflytande på skatternas bestämmande. Under sådana förhållanden kan jag naturligtvis icke bedöma, huruvida de kommande beskattningsmyndigheterna skola vara bättre eller sämre skickade att utföra sin tilltänkta mission.

Det finnes i Kungl. Maj:ts proposition en sak, som tilltalat mig — detta ur den synpunkten att jag icke är på det klara med, huruvida vi så snart skola få en sådan ändring i de kommunala rösträttsförhållandena, att folket egentligen får något inflytande med afseende på sammansättningen af beskattningsnämnderna — och denna sak, som tilltalat mig, är förslaget att två kronoombud skulle inrymmas i den blifvande taxeringsnämnden. Det är fullständigt riktigt hvad herr Lindblad framhöll, eller att bevillningsberedningens och taxeringsnämndens upptaxeringar gälla icke allenast kronoskatten utan äfven kommunalskatten, hvilken senare, till följd af dess större utdebiteringsbelopp, hårdare än den förra trycker på de skattdragande. Nu är det en gammal regel, att den, som sitter inne med makten, mången gång begagnar denna så, att den, som icke har vederbörligt inflytande, får betala mer än han egentligen skulle göra. Kommer man ut och talar med folket, så finner man den uppfattningen vara allmän hos inkomsttagarne, att dessa genom en mindre riktig taxering blifva hårdare

Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)

beskattade såväl till staten som till kommunen, än de egentligen rättvisligen borde. Arbetaren, hvilkens inkomst uppgifves från fabrikskontoret, får till såväl kommunalkassan som till staten betala skatt för hvarje öre han haft i inkomst, äfven om han på öfvertid fått intjäna detta. Om åter exempelvis en fastighetsägares fastighet är taxerad till 20,000 kronor men ägaren icke ens vill sälja den för 40,000 kr., då undandraget sig denne fastighetsägare sin rättmätiga andel i skattebördan till både kommunen och staten, skattebeloppet blir i stället så mycket större för de andra, hvilka då få tillskjuta hvad som behöfves.

Det uppstår således inom kommunen en strid, hvilken af dess olika grupper skattepliktiga medborgare skall betala det och det beloppet. Man har — med en viss färdighet, höll jag på att säga — utestängt just den grupp jag nyss antydde, arbetarnes, ifrån inflytande på dessa bevillningsberedningsnämnders utslag. Följden häraf har blifvit, att den ene får betala skatt till både stat och kommun för hvarstenda öre han haft i inkomst, under det att den andre har blifvit ställd i det förhållandet, att han endast för kanske hälften af sin inkomst behöfver betala skatt. Och den fattige bonden, som har sitt hemman intecknad och sitter i små omständigheter och behöfver låna på detsamma högsta möjliga belopp, får också betala ett oskäligt skattebelopp i jämförelse med sin bättre situerade klassbroder.

Jag har nu fått den uppfattningen, att den kungl. propositionen afsåg att bringa rättelse härutinnan genom att tillåta staten hafva ett större antal ombud i de blifvande taxeringsnämnderna. Det kan ju hända, att jag misstager mig härvidlag, och i så fall vore jag tacksam, om från det motsatta hållet kunde anföras några skäl för att visa detta.

Om det skulle vara afgörande, att jordbruksfastigheterna skulle behöfva undergå en omtaxering, innan man skulle kunna vidtaga de nu föreslagna åtgärderna, ja, då är det den naturligaste sak i världen, att jag, såsom arbetare, skall vara synnerligt benägen att biträda herr Lindblads afslagsyrkande. Ty om det finnes någon samhällsgrupp, som har anledning att önska en förändring i de bestående skatteförhållandena, så är detta naturligtvis arbetarne, hvilka i form af indirekta skatter få, i förhållande till sin förmåga, bära den största bördan till statskassan och hvilka vidare genom de hundragrådiga och femtusengradiga skalornas regemente här i landet ålagts oproportionerligt höga kommunalskatter, som nog bli ännu större, om man, såsom i det kungl. förslaget ifrågasattes, skall framtvunga deklarerings ända ned till 1,000-kronors inkomst. Men trots man således skall på detta sätt noggrant taxera hvarenda inkomstagare ända ned till 1,000 kronor, kan jag för min del icke vara med om att yrka afslag på den framlagda propositionen eller utskottets hemställan. Jag skulle hellre hafva tagit den kungl. propositionen med dess två kronoombud,

om denna innehållit bestämmelse om det större antal ledamöter i taxeringsnämnden, som utskottet uttalat sig för, detta därför att jag då kunde hysa den förhoppningen, att ett antal arbetare därigenom skulle kunna beredas plats i nämnden. Men som sakerna nu ligga, så skall jag nöja mig med att yrka bifall till utskottets hemställan.

Då man nu föreslår deklareringskyldighet för inkomster ända ned till 1,000 kronor, så — ehuru väl jag är medveten om att många, som befinna sig strax i närheten af en inkomst på 1,000 kronor, icke blifva fullt upptaxerade — vill jag i rättvisans namn vara med om och förorda äfven en sådan bestämmelse. Ty lika oriktigt som det är, att en större inkomsttagare befrias från att betala sin fulla anpart till kommunens och statens kassa, lika oriktigt är det naturligtvis, att den ene arbetaren, som befinner sig på 1,000 kronors inkomst, skall genom uppgift från arbetsgifvarens kontor blifva tvungen att betala skatt för hela detta belopp, då däremot den andre arbetaren, hvilkens inkomst icke uppgifves af någon arbetsgifvare, just därför kanske blifver till större eller mindre del befriad från att erlægga skatt. Det är en rättvis synpunkt, att hvarje medborgare skall vara skyldig att uppgifva beloppet af sin inkomst, och därför kan jag icke annat än tillstyrka, att deklARATIONSSKYLDIGHETEN får börja vid det af Kungl. Maj:t föreslagna låga inkomstbeloppet. Och kan förslaget medföra, att äfven de större inkomsttagarne och de större fastighetsägarna få betala full skatt efter sina inkomster, så synes det mig, som om utskottets förslag mycket väl skulle kunna antagas sådant det nu föreligger.

Det är min lifligaste öfvertygelse, att det måste åstadkommas en genomgripande förändring i vår skattelagstiftning. Mot det förslag, som framlades under förra året, anfördes, att detsamma icke kunde genomföras, när förslaget i vissa kommuner skulle verka på sådant sätt, att ett försvinnande litet antal skattdragande skulle komma att bära hela den kommunala skattebördan. Man måste därför söka åstadkomma någon lösning, så att de till såväl stat som kommun utgående skattebeloppen afvägas efter bästa möjliga förmåga hos de skattdragande.

Vore det som herr Lindblad påstod, eller att de nu föreslagna åtgärderna endast utgjorde ett medel att lättare kunna ordna en bokföringsfråga med afseende å inkomsterna för statskassan, ja, då förvånar det mig, att den ärade talaren därpå vill grunda ett afslagsyrkande. Men det är väl egentligen där, som skon klämmer, att man man vill försöka, så långt möjligt är, att låta de stora och välsituerade fastighetsägarna blifva befriade från sin skyldighet att utgöra skatter till stat och kommun efter förmågan att bära den i proportion som andra medborgare.

Med hvad jag nu anført ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)*

Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)

Med herr Thorsson instämde herrar *Sandin* i Grums och *Branting*.

Herr Svensson i Skyllberg: Herr talman, mina herrar! Jag medgifver villigt, att föreliggande förslag innehåller åtskilliga förbättringar, och därför är värdt allt beaktande. Så t. ex. är det, såsom också här förut framhållits, en förbättring, att det är samma grund, som lägges såväl för bevillning som inkomstskatt. Men det är dock åtskilliga detaljer i förslaget, som göra, att jag för min del anser, att förslaget kan tåla vid en omarbetning. En sådan detalj vill jag påpeka, och det är framflyttandet af tiden för taxeringsnämndernas sammanträden, och däraf följande framflyttning af tiden för deklARATIONERS aflämnande. Enligt förslaget skola deklARATIONERNA aflämnas till den 1 mars. Verk och bolag kunna dock erhålla anstånd därmed till den 1 maj. — Taxeringsnämnden sammanträder nämligen före den 15 maj. — Det blir dock svårt för många verk och bolag att inom föreskrifven tid aflämna sina deklARATIONER. Men om nu, såsom herr Lindblad framhållit, uppbördstiden framflyttas för hela riket och sättes så, som bevillningsutskottet antydt för en del orter, behöfver man icke fjäska så med tiden för taxeringsarbetets afslutande, utan kan taga på sig god tid. Jag vet icke, hvad det skall tjäna till, att för uppgifternas aflämnande bestämmes en så tidig tidpunkt, att det i de flesta fall för sådana affärer jag omnämnt icke kan efterkommas.

Under förhoppning att förslaget ett annat år, kanske redan nästa år, framkommer i omarbetadt skick och utan dessa tidiga tidsbestämmelser för taxeringsuppgifternas aflämnande, ber jag att för närvarande få förena mig med dem, som yrkat afslag.

Herr Åkerlund: Lika litet som jag förnekar, att föreliggande fråga är värdt allt beaktande, lika litet kan jag vara med om, att denna fråga skall afgöras på bekostnad af svenska folkets urgamla rätt att öfvervaka och kontrollera sin egen beskattning. Och det skulle förvåna mig i högsta grad, om Andra Kammaren kunde gå med på något sådant. Herrarne veta, huru det går till, då de olika bevillningsberedningarna inom de olika distrikten ha sina sammanträden. Taxeringen blir ganska olika i de små distrikten. I taxeringsnämnderna sammanjämkas däremot dessa skiljaktigheter med sakkännedom. Skulle nu bevillningsberedningarna försvinna, skall hela denna massa klagomål, som eljest afgjorts hos taxeringsnämnderna, gå till en decimerad pröfningsnämnd, som skall bestå af ett i regel vida mindre antal än nu, och som skall hafva att afgöra ett väsentligt större antal mål. Det förefaller mig då, som om detta skulle mynna ut däri, att i pröfningsnämnden kommer att försiggå endast en formell pröfning. Och det kan hända, att det slutar med, att vi få ett ämbetsverk, som skall sköta alltsamman.

Detta är alldeles tillräcklig anledning för mig att yrka afslag på hela detta förslag, då därmed är förknippadt, att bevillningsberedningarna skola dragas in.

*Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(For's.)*

Herr Ericsson i Ofvanmyra: Herr talman! Därest de nuvarande taxeringsmyndigheterna kunnat fullgöra sitt uppdrag till full belåtenhet, skulle jag hafva ställt mig ganska tveksam, huruvida jag borde vara med om det kungl. förslaget i detta afseende eller icke. Men i olikhet med herr Åkerlund har jag fått den uppfattningen vid deltagande i såväl bevillningsberednings som taxeringsnämnds arbete, att det varit omöjligt för dessa nämnder att taga reda på de verkliga värdena å de olika fastigheterna, eller i öfrigt de skattdragandes verkliga inkomster, och hafva de således icke kunnat fullgöra ett godt arbete. I trakter, där man har stora kommunalutskylder, och där särskildt väghållningsbesväret är ganska betungande, får man se sig för, att man får en så noggrann beskattning som möjligt. Och i den trakt, jag tillhör, har man, såsom jag nyss nämnde, funnit, att en sådan beskattning icke åstadkommes genom de nuvarande taxeringsmyndigheterna. Särskildt gäller detta, då fastighetstaxering skall äga rum. Vi ha därför på dessa trakter gått till väga på det sättet, att vi på kommunalstämma utsett en person, som skulle representera hela kommunen, samt en, två eller tre personer för de olika byarna. Dessa senare skulle hålla bystämmor eller sammanträden med byns invånare och hemman för hemman söka taga reda på såväl hemmanens värde som äfven inkomsttagarnes inkomster. Den af kommunen utsedde skulle följa med öfver hela kommunen och se till, att jämnhet och likhet ägde rum beträffande taxeringen de olika byarna emellan. När de gått igenom kommunen på detta sätt med detta förberedande arbete, aflämnas förslagen till bevillningsberedningen. Genom ett dylikt förfaringsätt har den ena af de första instanserna varit så godt som helt och hållet obehöflig, och vi ha funnit, att genom detta förfaringsätt ha vi fått en långt rättvisare beskattning, än om de båda beskattningsmyndigheterna, bevillningsberedningen och taxeringsnämnden, enbart skulle ha gjort arbetet. Jag tror således, att detta är rätta sättet att gå till väga, och jag ser således ingen fara i att man härutinnan antager det kungliga förslaget och sammanslår de båda första instanserna till en. Därigenom vinner man ju tid, så att det kan bli möjligt att få uppbörden samma år som taxeringen verkställes. Nu säger man, att detta icke är behöfligt, när utskottet uttalat sig för en förändrad tid för vissa orter. Men jag vill nämna, att hos såväl kommitterade, som utarbetat förslaget, som äfven bland bevillningsutskottets ledamöter har påpekats, att den tid, som Kungl. Maj:t föreslagit för uppbörd är för vissa trakter af vårt land den bästa möjliga, och till följd däraf har bevillningsutskottet ansett sig icke böra afstyrka den kungl. propositionen, utan låta den föreslagna uppbördstiden gälla som regel, men

*Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.*
(Forts.)

på samma gång bestämdt uttalat sig för att de trakter, som hafva olägenhet af en sådan uppbördstid, skulle erhålla rätt att få uppbördstiden framflyttad eller tillbakaflyttad — hur man vill räkna det — för att få en lämplig tid för skatternas utbetalande. Och jag anser det högst viktigt, att Riksdagen genom antagandet af utskottets förslag godkänner och fastslår detta uttalande. Detta med afseende å sammanslagningen af bevillningsberedning och taxeringsnämnd, samt frågan om uppbördstiden.

Under hela den tid, som jag haft äran deltaga i Riksdagens arbeten, har man, när det varit fråga om skattelagstiftningsarbeten, fått höra, att man icke kunnat komma till några reformer, särskildt med afseende å fastighetstaxeringen, förrän vi erhållit en ny bevillningsförordning, som följer andra principer än den nuvarande. Man har arbetat i kommittéer, och man har utredt frågan med hjälp af sakkunnige hos regeringen. Jag vill särskildt nämna den sista stora kommunalskattekommittéen, som aflämnade sitt betänkande år 1900, och påpeka, hurusom den framhållit behovet af att fastighetsägarna kunde blifva rättvisare beskattade än nu är förhållandet. Jag tänker därvid särskildt på den orättvisa, som består däri, att fastighetsägare få erlægga full bevillning efter den fastigheten åsatta taxeringsvärdet, oaktadt de hafva fastigheterna intecknade snart sagdt öfver skorstenarna, eller lika som den fastighetsägare, som har sin fastighet ograverad. Det kan väl icke finnas någon rättvisa i ett sådant tillvägagångssätt. Om man nu antager detta förslag, skulle det blifva möjligt att äfven härutinnan göra rättvisa. Och i detta fall är det af stor vikt, att Riksdagen godkänner det förslag, som bevillningsutskottet här föreslagit, så att man med afseende å fastighetstaxering kan lägga föregående år till grund. Därigenom blir en fastighetsägare i tillfälle att uppgifva den skuld, han haft föregående år, och den ränta, han betalt, och erhåller således möjlighet att göra afdrag för skuldräntan. Detta förslag föreligger icke nu, men jag vill i detta sammanhang säga, att min tanke är, att man genom att antaga utskottets förslag i denna punkt lättare kan realisera nyssnämnda önskemål och komma till full likställighet i beskattningshänseende olika beskattningsföremål emellan.

Vidare sade herr Lindblad, att det vore ingen brådska med att antaga förslaget. Man kunde ju skjuta upp antagandet för att sedan få frågan fram i hela dess vidd. Men, mina herrar, jag undrar, om detta är att underlätta frågans lösning. Jag tror, att frågan är nog komplicerad äfven med den inskränkning, som detta förslag innehåller. Och skulle den nu utvidgas därhän, att man toge frågan i hela dess vidd, nämligen äfven själfva skattelagstiftningen i öfrigt, så blefve frågan så stor och vidlyftig, att man har all anledning befara att få ett ytterligare bakslag. Och hvad skola vederbörande göra, därest detta förslag förkastas? Jag förstår det icke. Man har anfört alltför sväfvande skäl för sitt afslag.

För min del har jag försökt, att så långt min förmåga sträcker sig sätta mig in i den kungl. propositionens innehåll, och jag får bekänna att den icke tillfredsställde mig; att börja med hade jag således för afsikt att söka få afslag på densamma. Jag gjorde därför mina anmärkningar mot förslaget, men då dessa togos för goda, så att man sedan fick fram de förbättringar, som utskottet här föreslagit, har jag ansett, att man knappast kunde komma till en bättre lösning af frågan. Det kan senare bli tillfälle att yttra sig om de särskilda detaljerna i förslaget, och jag skall därför icke längre uppehålla mig härvid. Jag yrkar bifall till den föredragna paragrafen.

*Förslag till ny
bevillningsför-
ordning m. m.
(Forts.)*

Herr Lindblad: Herr talman, mina herrar! Då det af den siste ärade talaren framkastades en direkt fråga, kan jag icke neka att svara honom. Om jag då på samma gång får gifva Kungl. Maj:ts regering ett godt råd, skulle det vara, att, därest frågan faller i år, remittera detta betänkande, sådant det nu föreligger, till yttrande af samtliga Konungens befallningshafvande på nytt. Frågan är nu utarbetad i exakt form, och då kunna Konungens befallningshafvande med bedömande af de olika orternas behov vara i tillfälle att gifva det färdiga förslaget en sista granskning. Man brukar fordra dylika utlåtanden i frågor, mindre viktiga än den nu föreliggande. Ty märk väl, mina herrar, att, om vi nu lösa den, vi sedan svårligen kunna gå tillbaka till förutvarande förhållanden.

Jag skall nu, eftersom jag har fått ordet, äfven be få bemöta herr Biesert, då han antog, att dessa besvär, som hittills visat sig t. ex. i Södermanland gå till taxeringsnämnden, helt visst komme att minskas i antal. Tro herrarne, att den spådomen skall besannas. i fall vi en gång skulle nödgas taga Kungl. Maj:t på orden — ty meningen är att utsträcka själfdeklarationen, såsom statsrådets yttrande föll sig, till alla nu *inkomstskattepliktiga* — tro herrarne då, säger jag, att erfarenheten blir den, att dessa besvär skola *minskas i antal*? Nej, det är just då de tillväxa, och jag vädjar till alla, som känna vår landtbefolkning, hvilka upplysningar den behöfver för sin själfdeklaration, och huru den redan nu har vissa svårigheter att tillämpa den hittills fordrade enkla deklARATIONEN, om det kan väntas, att den skall reda sig bättre, då det uppställes kraf på exakta uppgifter om utsäde och skörd och om den årliga afkastningen samt en noggrann värdering af inventarier och kreatur vid årets början och vid dess slut. Min bestämda öfvertygelse är, att dessa besvär skola ökas i antal.

Jag frågar slutligen, om det kan sägas vara någon demokratisk förbättring af förhållandena att taga bort den rättighet, som de skattskyldige nu ha att personligen infinna sig hos taxeringsnämnden i sin ort, något som mycket ofta inträffar i stället för att skriftligen klaga, hvilket för de mindre inkomsttagarne ju

*Förslag till ny ställer sig svårare. Kan det då vara lämpligt att öka svårigheten
 bevilningsför- att klaga, då man hädanefter får vända sig till pröfningsnämnden,
 ordning m. m. som fungerar på ett enda ställe i länet?*

(Forts.)

Jag tror sålunda för min del, att frågan vinner på att ligga till sig ett år.

Hans excellens herr statsministern Lindman: Herr talman! Det var ett yttrande i herr Lindblads senaste anförande, som gör, att jag begär ordet. Han säger: låt oss nu skicka ut detta förslag till Konungens befallningshafvande för att inhämta deras yttranden. Ja, det kan man visst göra, och det är mycket lätt att åstadkomma ännu flera utredningar, men är man verkligen så säker på, att alla dessa upprepade utredningar öfver det ena förslaget efter det andra verkligen göra saken på det hela taget så ofantligt mycket bättre? Jag är för min del icke så säker om, att den uppfattningen är riktig. Då herr Lindblad första gången yttrade sig, talade han liksom förebrående om att Kungl. Maj:t icke hade nog vidlyftigt i sin proposition tagit in de yttranden, som Konungens befallningshafvande hade afgifvit. Dessa yttranden voro emellertid afgifna öfver ett mycket tidigare förslag, och det, öfver hvilket Konungens befallningshafvande då hade yttrat sig och således äfven det förslag, hvaröfver Konungens befallningshafvande i Malmöhus län hade uttalat sig, var icke detsamma, som nu föreligger i Kungl. Maj:ts proposition, utan har detta tillkommit efter det Konungens befallningshafvande yttrat sig. Före förslagets utarbetande i detalj ha öfver grunderna af detsamma hörts särskilda sakkunniga, nämligen en kronofogde, en landskamrerare, som varit kronofogde, två häradsskrifvare och en kronokassör; öfver förslaget ha vidare hörts statskontoret och kammarrätten, och först därefter har detsamma af Kungl. Maj:t framlagts.

Jag vill äfven yttra några ord angående den förut omtalade frågan om häradsskrifvarnes förmåga att kunna gå i land med det arbete, som här har blifvit dem pålagdt. Såsom bekant — och det har ju äfven här förut blifvit nämndt — ha häradsskrifvarne på ett möte helt nyligen förklaradt, att de icke kunde göra det. Jag kan för min del icke annat än instämma i hvad en föregående talare yttrat i detta afseende, nämligen att om häradsskrifvarne ha den uppfattningen, borde de ha kunnat komma fram med densamma något tidigare — Kungl. Maj:ts proposition är ju snart två månader gammal — i stället för att hålla sitt möte en å två dagar innan frågan skulle afgöras i Riksdagen. Det hade varit mycket lämpligare, om häradsskrifvarne förr uttalat sina önskemål beträffande denna fråga, ty då hade bevillningsutskottet kunnat taga del af detta deras uttalande. För min egen del fick jag meddelande därom i dag på morgonen, en timme, en timme och 20 minuter innan debatten i frågan började i Första Kammaren. Det är väl i alla fall något sent att komma fram med sina anmärkningar på det

sättet, och jag kan icke neka till att jag måste anse, att det är till en viss grad olämpligt att förfara så i stället för att komma i god tid med de anmärkningar, som man vill göra.

Af det yttrande, som häradskrifvarne ställde till mig, framgick emellertid, att därest deras lönereglering blir genomförd, skulle de nog kunna uträtta arbetet i fråga. Det är således kanske det, som är det viktigaste i hela saken. Såsom bekant är det ju meningen, att denna lönereglering skall framkomma, och sannolikt hade så skett redan vid innevarande riksdag, om Kungl. Maj:t i tid hade kunnat få in utlåtanden i ämnet från vederbörande ämbetsverk, som skolat yttra sig i denna fråga. Nu får ärendet ligga till nästa riksdag, men då lär det väl med all säkerhet kunna komma före.

Det har ju förut blifvit så mycket sagdt om denna fråga, att jag icke vidare vill upptaga tiden med att närmare ingå på densamma. Hvad beträffar själfva kärnpunkten i den stora fråga, som här behandlas, skulle jag vilja säga, att de reformkraf med afseende å den direkta beskattningen, som vid olika tillfällen framhållits och framställts från Riksdagens sida, ovillkorligen förut-sätta en genomgripande omarbetning af skattelagstiftningen. — Det kan icke hjälpas, att vid en sådan omarbetning vissa ändringar komma att gripa djupt in i de bestående förhållandena och i många delar rubba de hittillsvarande anordningarna. Detta är nödvändigt, därest det skall blifva tillbörlig reda, öfverskådlighet och tids-enlighet i skattelagstiftningen. Den nuvarande regeringen har ansett det vara dess plikt att komma fram med ett förslag i denna riktning, ty det går icke an att skjuta upp denna fråga alltför länge.

Såsom jag nyss antydde, kännetecknas förslaget däraf, att dess genomförande oundgängligen kräfves, därest man öfver hufvud verkligen vill göra några reformer på skattelagstiftningens område. Vill Riksdagen nu icke godkänna det förslag, som här är framlagdt, ja, då vet jag sannerligen icke — såsom en talare här förut yttrade — med hvilket förslag regeringen i detta hänseende skall komma. Riksdagen har själf begärt ändringar i skattelagstiftningen. Med nu förevarande förslag afses att taga ett viktigt steg på reformernas väg. Afslås detta förslag utan vidare, kan man under sådant förhållande knappast tolka Riksdagens beslut på annat sätt, än att Riksdagen vill, att man skall stå kvar vid de nu bestående förhållandena. Men förr eller senare måste väl ändock ändring här ske. Men med hvilket förslag skall Kungl. Maj:t framkomma, ifall det förslag, som nu föreligger, blir af Riksdagen afslaget?

Jag anser, att det är synnerligen önskvärdt, synnerligen nödvändigt och angeläget, att man nu icke skjuter upp frågan för att, såsom herr Lindblad yttrade, återigen skicka ut ärendet för hörande af olika myndigheter, särskildt Konungens befallningshafvande,

Förslag till ny och för att kanske därefter tillkalla nya sakkunniga och så åter-
bevillningsfö- igen höra statskontoret och kammarrätten. Jag tror, att man myc-
ordning m. m. ket väl kan taga detta förslag sådant som det nu föreligger.
 (Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats avslutad, gaf herr talmannen jämlikt de yrkanden, som därunder förekommit, proposition dels på godkännande af utskottets förslag till förevarande paragraf dels ock på afslag å utskottets och Kungl. Maj:ts förslag till nämnda paragraf; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för förstnämnda proposition. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner bevillningsutskottets förslag till 1 § bevillningsförordningen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit utskottets och Kungl. Maj:ts förslag till nämnda paragraf.

Omröstningen utvisade 142 ja mot 71 nej; och hade alltså utskottets förslag af kammaren godkänts.

Som tiden nu var långt framskriden, beslöt kammaren på hemställen af herr talmannen att uppskjuta den vidare handläggningen af förevarande betänkande till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag komme att fortsättas.

§ 11.

Herr statsrådet m. m. *A. H. Hammar skjöld* aflämnade Kungl. Maj:ts proposition om anslag till uppförande af ny kapellbyggnad i Sjougdnäsets kapellag inom Frostvikens församling.

Denna proposition bordlades.

§ 12.

Följande nya motioner afgåfvos, nämligen af:

herr *K. H. Branting*, n:o 237, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om godkännande af förslag till öfverenskommelse mellan

svenska staten, å ena, samt Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag m. fl., å andra sidan, angående viss grufegendom m. m.; samt

herr *J. Widén*:

n:o 238, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande af telegrafverkets utgiftsstater för år 1908 m. m.;

n:o 239, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ny aflöningsstat för statskontoret; och

n:o 240, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående organisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet.

Dessa motioner blefvo på begäran genast remitterade till statsutskottet.

Vidare afgåfvos motioner af:

herr *G. M. Sandin m. fl.*, n:o 241, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående undervisningen i landthushållning;

herr *C. A. Lindhagen*, n:o 242, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande särskilda bestämmelser om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarne; samt

herr *K. V. Rydén*:

n:o 243, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande af telegrafverkets utgiftsstater för år 1908 m. m.; och

n:o 244, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande af telegrafverkets utgiftsstater för år 1908 m. m.

Sistnämnda fyra motioner bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes häruppå kl. 4,29 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.
